

ПРОГРАМА

ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА
ОБЩИНА КРУШАРИ

2023-2032 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	3
Раздел I. Анализ на средата	6
1. Природо - географски фактори.....	6
1.1. Географска характеристика, местоположение и граници	
1.2. Релеф и полезни изкопаеми.....	6
1.3. Климат.....	7
1.4. Води и хидрографска мрежа	10
1.5. Почви и полезни изкопаеми.....	11
1.6. Административно-териториална характеристика.....	12
2. Икономическо развитие	13
3. Анализ по фактори на въздействие и компоненти на околната среда..	21
3.1. Атмосферен въздух	21
3.2. Води	27
3.3. Земи и почви	33
3.4. Зелена система и биоразнообразие	41
3.5. Отпадъци	47
3.6. Шум	56
3.7. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда.....	56
4. Управленски и финансови фактори	60
4.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС	61
4.2. Сътрудничество с други институции и организации	61
4.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по ОС	61
4.4. Информирание на обществеността.....	69
Раздел II. SWOT АНАЛИЗ	69
Раздел III. Визия за околната среда на общината	69
Раздел IV. Цели на програмата за опазване на околната среда	72
1. Генерална стратегическа цел.....	73
2. Специфични цели	73
Раздел V. План за действие	75
Раздел VI. Организация за изпълнението на програмата	85
Раздел VII. Мониторинг и контрол.....	86
Раздел VIII. Нормативна и стратегическа рамка	88
Списък на таблиците, фигурите, схемите.....	93
Списък на често използваните съкращения	93

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 - Раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Крушари 2023-2032 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) за периода 2023-2032 г. се разработва на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на Община Крушари, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общината за ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси.

Настоящата Програма е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на община Крушари. При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Общия устройствен план на община Крушари и Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда.

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на средата, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др. В ПООС се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- > Определяне на най-важните екологични проблеми на общината и предприемане на съответните мерки за отстраняването им;
- > Обвързване на бъдещите дейности и проекти на общинска администрация, заложи в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- > Насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана мерки и дейности за предотвратяване на нови замърсявания;
- > Определяне на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди”. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им. Не възобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда;
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве;
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали;
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите;
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване.

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за не предприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях. Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии“ и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники“ в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики“ в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Основанието за правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл.17).

Специалният Закон за опазване на околната среда вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл.10, ал.1, т.6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл.15, ал.1).

В тази връзка, ПООС на община Крушари съдържат раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на Община Крушари 2023-2032 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на Програмата съответства на одобрените от МОСВ методически указания. Основният използван инструментариум в разработката е стратегическото планиране, почиващо на социално-икономически, целеви, проблемен и SWOT анализи. ПООС поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие.

РАЗДЕЛ I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски фактори

1.1. Географска характеристика

Община Крушари се намира в Североизточна България (в Североизточен регион за планиране), Област Добрич. Общинският център – село Крушари е разположен на около 32 км от областния център – град Добрич.

Общината е разположена в северозападната част на област Добрич. С площта си от 417,72 км² заема 6-то място сред 8-те общини на областта, което съставлява 8,84% от територията на област Добрич.

Община Крушари граничи със следните общини:

на изток – община Генерал Тошево;

на юг – община Добрич-селска;

на югозапад – община Тервел;

на северозапад община Кайнарджа (област Силистра);

на север – Република Румъния

Фигура 1: Географско положение на община Крушари

Състои се от 19 населени места с обща площ 417,5 кв. км, от които 276,5 са земеделска земя /66,20%/, гори 84 кв. км /20%/ и основна пътна мрежа III и IV клас- 0,726 кв. км (121 км.) /20%/. Населените места заемат 16,9 кв. км, а транспорта и инфраструктурата обхващат 2016 дка от територията на общината.

Територията на община Крушари обхваща общо 19 села, като административен център е село Крушари.

Управлява се от тринадесетчленен Общински съвет и кмет, селата са разделени на тринадесет кметства и две кметски наместничества.

В община Крушари към 31.12.2020 година населението е 4311 души. По този показател общината е една от малките в област Добрич.

1.2. Релеф

Община Крушари е разположена в източната част на Дунавската равнина и се характеризира с ниско хълмист релеф, леко наклонен на север и изток, поради което преобладават северните, североизточните, северозападните и източни изложения.

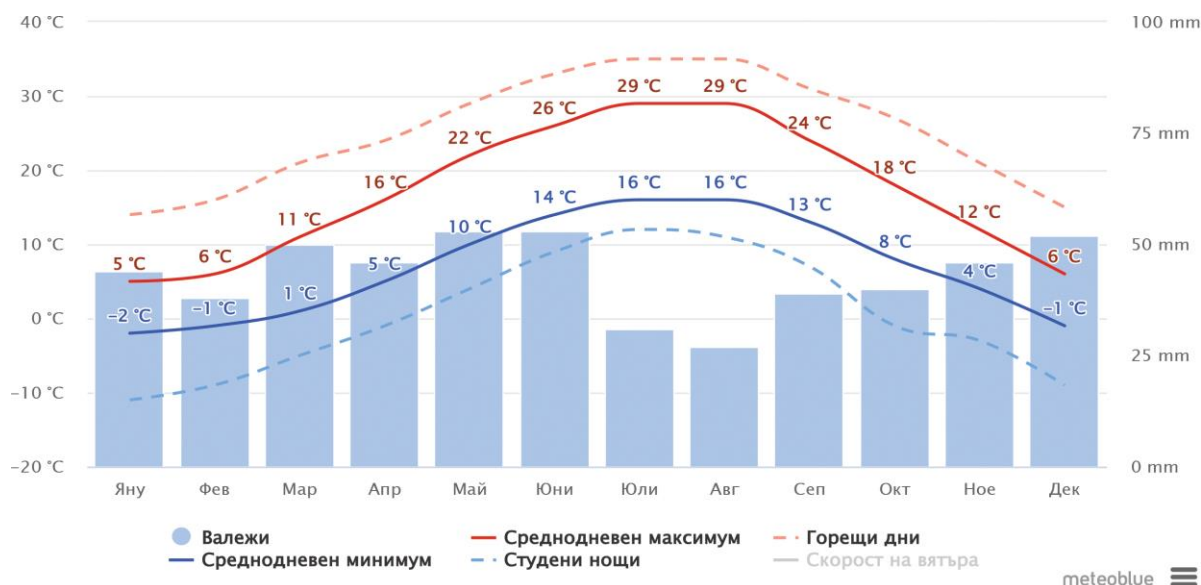
Теренът е с надморска височина 50-300 м, като в по-голямата си част е равнинен с надморска височина около 200 м. Плодородните площи и подходящият климат благоприятстват развитието на земеделието и животновъдството.

1.3 Климат

Община Крушари попада в умереноконтиненталната климатична област. Основно влияние оказват трансформираните океански въздушни маси, нахлуващи предимно от северозапад и запад, континентални въздушни маси на умерените ширини, нахлуващи предимно от североизток, както и формирани над самия Балкански полуостров.

Известно влияние при формирането на местния климат оказва и близко разположения Черноморски басейн. Откритостта на Дунавската равнина на север позволява безпрепятствено нахлуване на студените континентални въздушни маси, поради което зимата е доста студена, пролетните мразове са често явление, лятото е сравнително топло. Средната годишна температура е около 11°C, юлският максимум е около 36°C, а януарският минимум е -25°C.

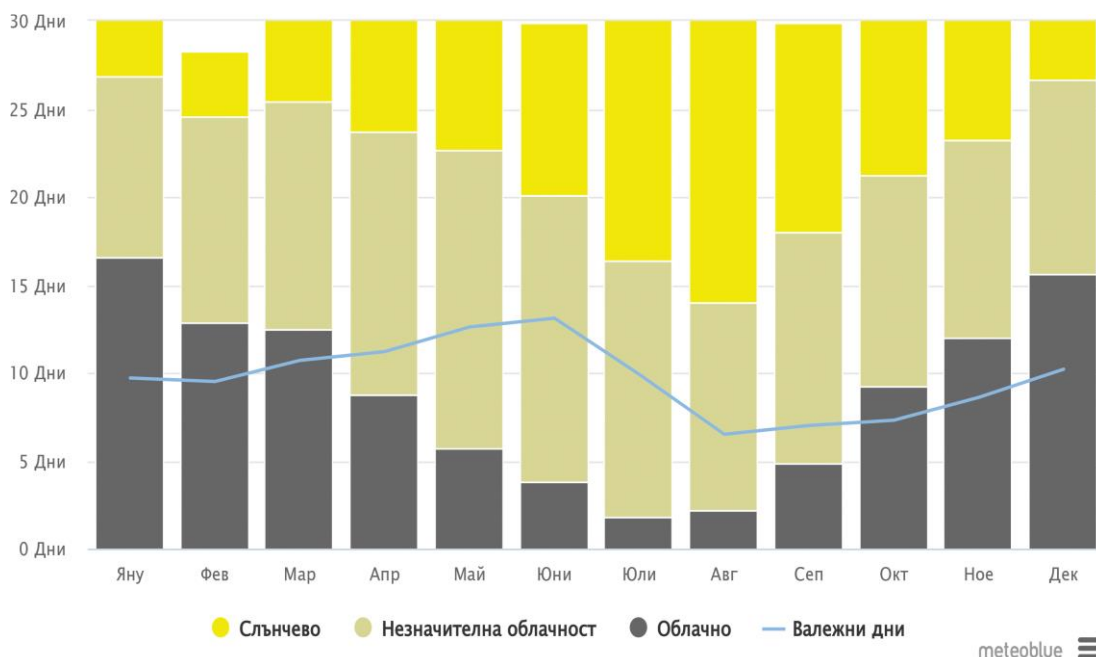
Годишната сума на валежите се движи от 480-550 мм, т.е. районът е един от най-сухите в страната. Средният брой на дните със снежна покривка е 83. Годишната продължителност на слънчевото греене е над 2200 часа. Снежната покривка е неустойчива, образува се през първото десетдневие на декември и рядко се задържа дълго. Средногодишният размер на валежите е 300 мм. Периодичните засушавания са често явление.

Фигура Средни температури и валежи Източник: <https://www.meteobluе.com/>

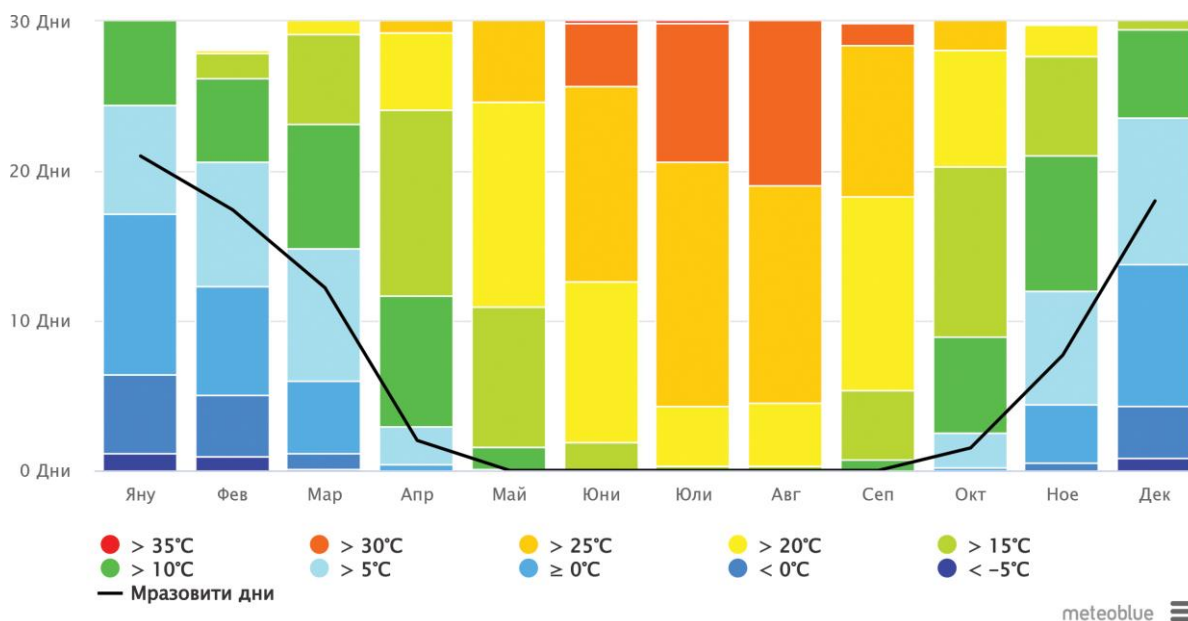
"Среднодневният максимум" (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за община Крушари.

По същия начин "Среднодневният минимум" (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

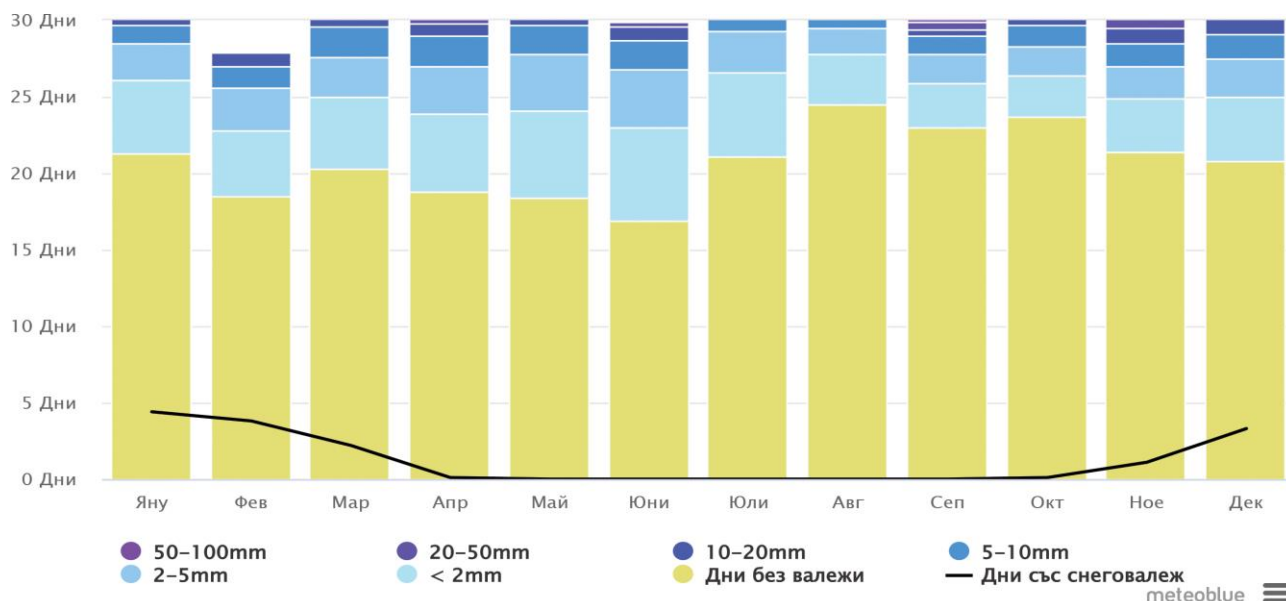

Фигура 1 Облачни, слънчеви и валежни дни
Източник: <https://www.meteoblue.com/>

Диаграмата за "Максимални температури" за община Крушари показва колко са дните на месечна база, в които са достигнати определени температурни стойности.

Фигура 2 Максимална температура
Източник: <https://www.meteoblue.com/>

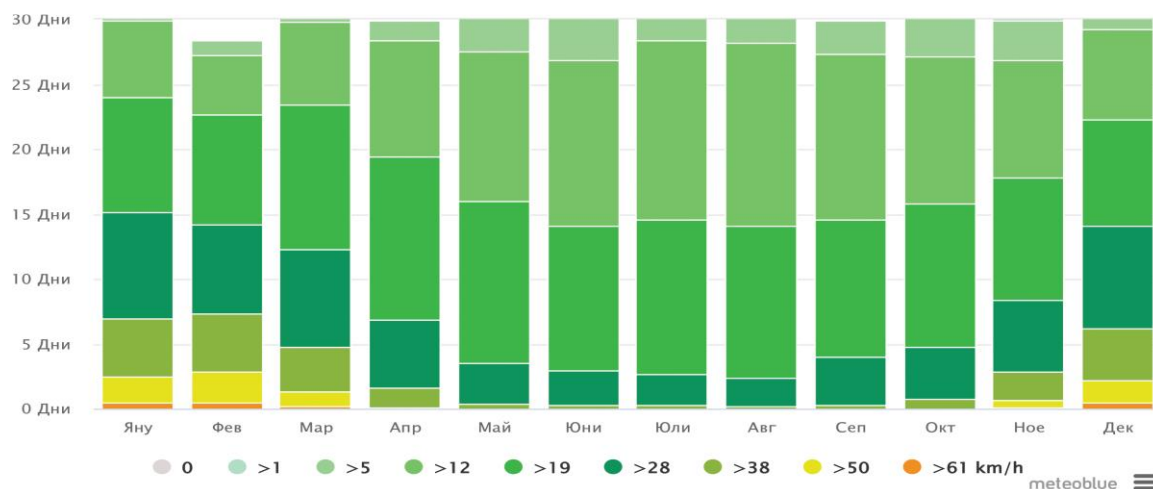
Ветрове

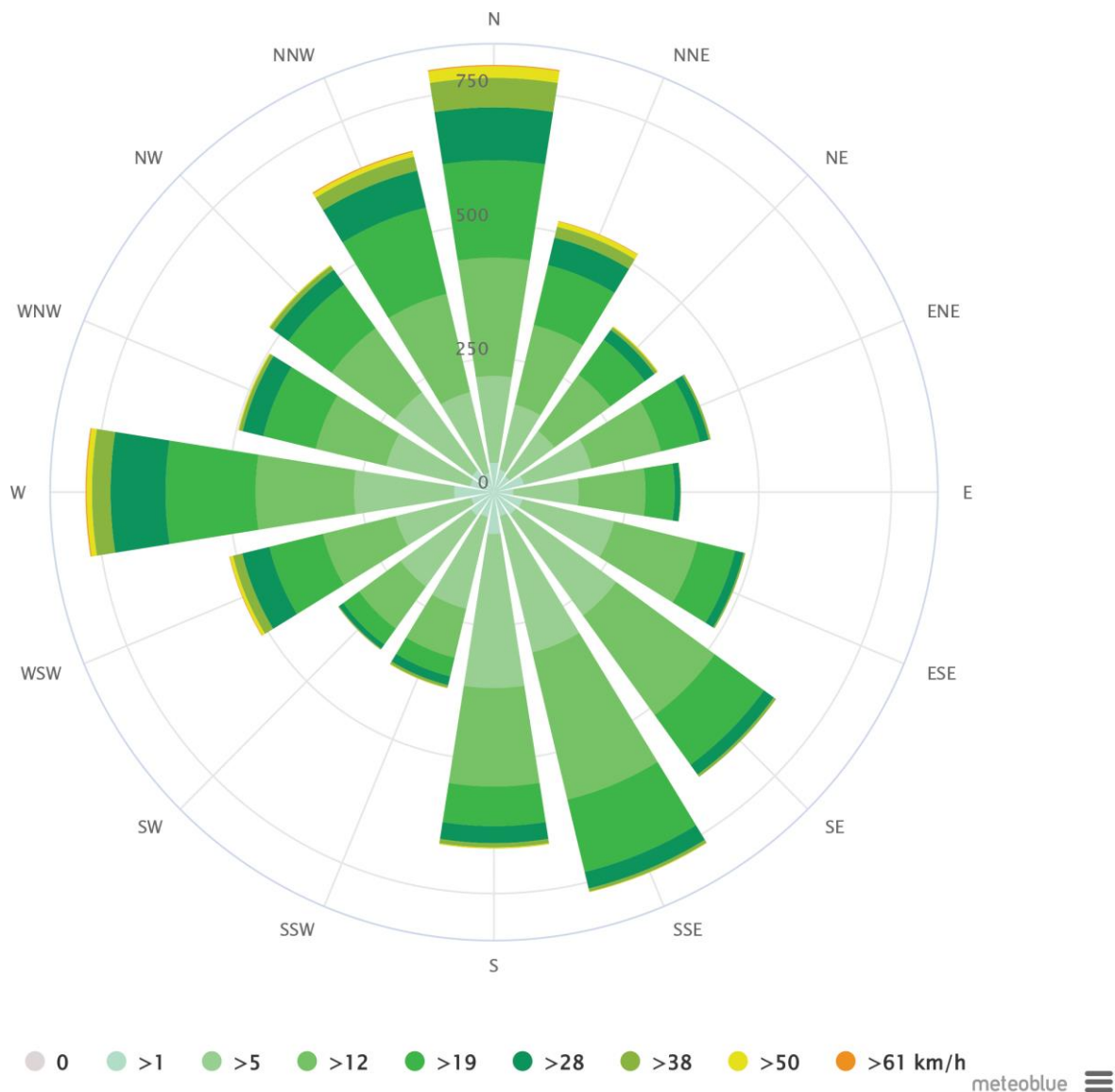
Североизточният регион е с най-добри условия за усвояване на ветровата енергия и тук са изградени най-много от ВЯЕЦ в страната.

На територията на България са обособени четири зони с различен ветрови потенциал, но само две от зоните представляват интерес за индустриално преобразуване на вятърната енергия в електроенергия: 5-7 м/с и >7 м/с.

Територията на община Крушари попада в зона която е с нисък ветро енергиен потенциал. Почти цялата територия на община Крушари попада в зоната на технологично неизползваемия към момента вятърен потенциал със средна годишна скорост под 4 м/сек. За техническото му използване трябва да се направят измервания на конкретното място. От друга страна с развитие на технологиите става възможно използване на вятър с по-ниска скорост.

Диаграмата за община Крушари показва дните в месеца, през които вятърът достига определена скорост.

Фигура 4 Роза на вятъра

Източник: <https://www.meteoblue.com/>

Розата на вятъра за община Крушари показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока. Пример ЮЗ: Вятърът духа от югозапад (ЮЗ) към североизток (СИ).

1.4. Водни ресурси

Общината е бедна на повърхностни водни ресурси. Липсват повърхностно течащи води, характерен е непостоянен речен режим. При силни дъждове и при топене на снеговете по суходолията се събират течащи води в деретата, които по-късно пресъхват. При големи дъждове водите прииждат с голяма сила и унищожават всичко по леглата си.

Подпочвените води се намират най-малко на 25 м дълбочина. За питейни нужди експлоатацията им става посредством сондажи на дълбочина 500-1000 м.

На територията и са изградени два микроязовира - Залдапа и Абрит.

- Язовир „Залдапа” е разположен на 2 км. южно от с. Абрит на Коритенско дере.
- Язовир „Абрит” е разположен на 1 км. югозападно от с. Абрит на Коритенско дере.

В общината има голям брой естествени водоизточници. В селата Александрия, Северци, Коритен, Телериг, Ефрейтор Бакалово, Габер, Капитан Димитрово, Абрит, Полковник Дяково действат десетки естествени чешми.

За качеството на водата им не са правени задълбочени изследвания. За част от тях има изготвени лабораторни проби, които показват негодността на водата за пиене, но завишените стойности на откритите нитрати не възпират хората от общината да ги ползват за поливане, пиене и др.

1.5. Почви и полезни изкопаеми

Почвите, преобладаващи на територията на община Крушари, са основно черноземи-карбонатни, типични и излужени с рохкав строеж.

На територията на Община Крушари се намира каньонът на Суха река, който е съхранил дива природа и голямо разнообразие от видове, много от които редки и застрашени от изчезване.

Значителна част от богатството на флората в местността „Суха река“ е включена в Червената книга на България. В горите се срещат находища на лечебни растения - описани са повече от 120 вида билки. В българския участък на Суха река се срещат 132 вида птици. 98 от тях гнездят тук, а други са прелетни. 32 вида пернати са с неблагоприятен природозащитен статус в България и Европа. Сравнително голямо е разпространението на грабливите птици. Пещерите и подземните образувания са дали убежище на значителен брой прилепи. Тук са намерени единични екземпляри подковонос, малък подковонос и трицветен ношник, които са в списъка на световно застрашените видове.

На откритите места в обработваемите земи се наблюдават проявления на ветрова ерозия. Нейно ефикасно противодействие са създадените полезащитни горски пояси, които същевременно изпълняват снегозадържащи и влагозадържащи функции в района.

Процентното съдържание на хумус е между 4 и 6%. Почвите са сравнително добре запасени с основните за растенията хранителни елементи - К, N и P.

На територията на Община Крушари не са открити полезни изкопаеми, освен карьерни материали в незначителни количества в с. Телериг.

Горските територии заемат площ от 76080 дка (18,22 % от територията община Крушари, при средно за област Добрич - 11,32%). Преобладават горите на възраст до 50 год., които са около 70% от залесената площ. Естествените насаждения заемат около 40 %, горски култури около 60%. Горите от местни широколистните видове са около 30% от залесената площ. Полезащитните горски пояси обхващат площ от 74,1 ха.

Районът на Община Крушари е богат на археологически паметници, но много от тях са неизследвани. Най-многобройни и разнообразни са паметниците от епохата на римското владичество и ранна Византия. На територията на общината е намерена римска и средновековна българска керамика, антични и средновековни селища, част от тях укрепени (т. нар. кале) и с водопроводи. Районът притежава уникални пещери, обявени за археологически паметници. На територията на община Крушари се намира най-големият укрепен античен център в земите на днешна Добруджа - Залдапа.

Фактът, че голяма част от разположените на територията на общината културно-исторически паметници не са изследвани, е предизвикателство за научните среди. Налице е реален потенциал за изучаване, популяризиране и превръщане на историческото наследство в основа на създаване на интегрирани туристически продукти и привличане на интереса към територията.

1.6. Административно-териториална характеристика

Урбанистичната структура на общината обхваща общо 19 села, като административен център е с. Крушари. Управлява се от тринадесетчленен Общински съвет и кмет, селата са разделени на седем кметства и осем кметски наместничества.

Населени места в община Крушари – Абрит, Александрия, Бистрец, Габер, Добрин, Ефрейтор Бакалово, Загорци, Земенци, Зимница, Капитан Димитрово, Коритен, Крушари, Лозенец, Огняново, Полковник Дяково, Поручик Кърджиево, Северняк, Северци и Телериг.

Население на Община Крушари

2016 г.		2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.	
74	47	73	46	72	44	71	43	70	43
01	17	26	23	27	69	55	88	48	11
п.а	н.а	п.а	н.а	п.а	н.а	п.а	н.а	п.а	н.а

Източник: Национален статистически институт

2. Икономическо развитие на общината

Развитие на икономиката – тенденции, процеси, проблеми

Основната движеща сила на икономиката в община Крушари са селското, горското и рибното стопанство. Общината разполага с благоприятно географско разположение, което е предпоставка за успешно развитие на аграрния сектор. Приносът на община Крушари към областната икономика е много малък – 1,8% от цялата продукция, а населението е само 2,2%. Положителна черта е, че произведената продукция в общината постепенно нараства.

Подобряването на икономическите показатели на общината в общата икономическа рамка на областта се дължи на аграрния сектор. Той генерира 98,44 % от общия обем на произведената в община Крушари продукция, 96,49 % от приходите от дейността и 95,3 % от нетните приходи от продажби. Делът на другите два сектора - икономика и услуги, при всички показатели е под 5 %, с изключение на заетостта, където е 26 % .

Земята е природен ресурс, който интензивно е натоварен и създава добавена стойност. Фактът обаче, че водните проби показват високо съдържание на нитрати, показва, че са необходими действия за щадящо отношение към земята и запазване на нейните качества и за бъдещите поколения.

Промислеността като отрасъл в Община Крушари почти не е застъпена. Единствените представители на промислеността са шивашка фирма, хлебопекарни и автосервиз. Всички изброени предприятия са с незначителен дял и принос в икономиката на общината.

Селско стопанство

Икономиката на общината има ясно изразена аграрна структура. Селското стопанство е традиционен за Община Крушари отрасъл. Природните дадености и климатични условия обуславят възможността за развитие на интензивно земеделие и животновъдство.

Площта на обработваемите земи е относително постоянна и се използва пълноценно. Масово се залага на производството на основните зърнено фуражни и технически култури - царевица, пшеница и слънчоглед.

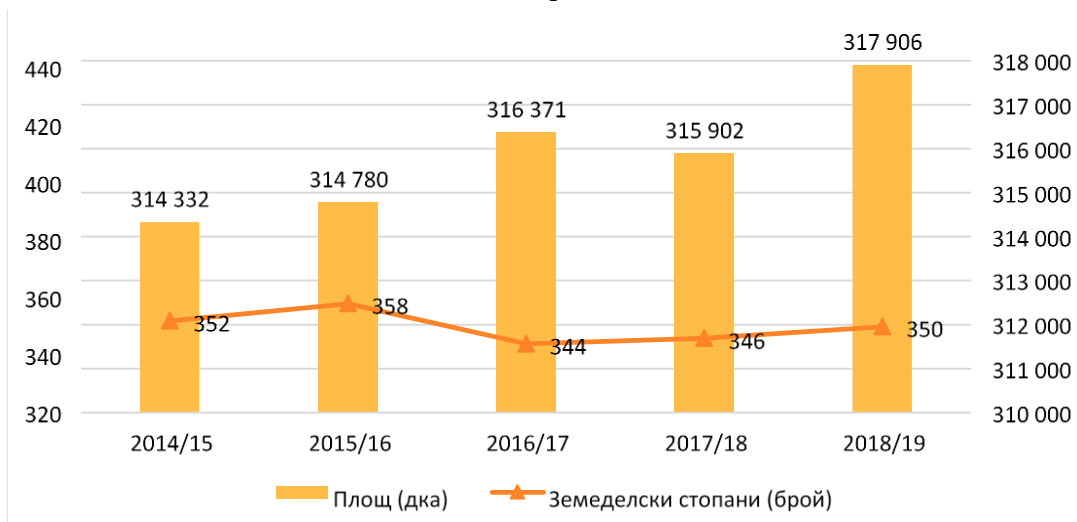
През последните няколко години се очертава тенденцията за отдаване на земи от общинския поземлен фонд за период от три или пет години, като по този начин се стимулират наемателите да прилагат по-високо технологични начини при отглеждането на определени култури.

Преосмислянето на общинския поземлен фонд не само като източник на средства за общинския бюджет, но и за насърчаване създаването на алтернативи, които водят до диверсификация на продукта, до опазване качествата на земята и до заетост, са възможни местни политики за регулиране на дисбалансите, очертали се в структурата на местната икономика.

Растениевъдство

Растениевъдството е основния земеделски отрасъл в Община Крушари, благоприятствано от плодородните земеделски земи и климатичните условия в района.

Броят на земеделските стопани е относително постоянен. През стопанската година 2018/19 г. земеделските стопани са 350 бр.

Фигура Обработваеми земеделски земи и земеделски стопани в периода 2014-2019 г.

Източник: ОДЗ-Добрич, ПИРО община Крушари

Основните култури, които се отглеждат на територията на общината са пшеница, царевица, слънчоглед, зимна рапица, лавандула.

Най-голяма площ заема царевицата за зърно (34,2%), на второ място е слънчогледът (30,4%) и на трето - пшеница (27,1%). Трайните насаждения са слабо застъпени, под 1% от цялата площ. През разглеждания период най-голямо увеличение се наблюдава при лавандулата – с 96,4% повече за стопанската 2018/19 г. спрямо 2014/15 г. В същото време дка с ечемик намаляват с 80%. Останалите култури остават сравнително постоянни.

На територията на общината има регистрирани няколко производителя на биологична продукция – орехи и лешници.

Животновъдство

Животновъдният сектор има неразвит потенциал. Бавно се възстановяват стари традиции, основен стимул в този процес са схемите за национални доплащания и субсидиите.

Общината разполага с богат фонд мери и пасища от 35,8 хил. дка, които съставляват 8,6% от територията ѝ.

В животновъдството на общината малките частни стопанства заемат преобладаващ дял. Основното му предназначение е за самозадоволяване нуждите на населението. Фактори, които влияят негативно върху развитието на животновъдството са:

- несигурния пазар на продуктите от животински произход
- недостатъчният контрол върху вноса на тези продукти
- нелоялната конкуренция и ниските изкупни цени.

Високата цена на фуражите, липсващия (разрушен) или почти амортизиран сграден фонд също възпрепятства развитието на животновъдството.

Отглеждането на кози и овце в община Крушари заема 22, 3 % и съответно 13,11 % от общото количество кози и овце в Добричка област, а отглеждането на млечни крави и говеда – 9,53 %.

На територията на общината има 51 регистрирани животновъдни ферми, като 23 от тях са първа категория в селата Крушари, Северци, Бакалово, Александрия, Абрит и Лозенец, а 28 са трета категория.

Постигането на стандартите изисква сериозни инвестиции, с които животновъдите, с малки изключения, не разполагат. Поради малките си размери, местните ферми разчитат основно на директни продажби, включително на млечни продукти, които се произвеждат в домашни условия. Продукцията от месо, вълна и кожи се изкупува неорганизирано от преминаващи прекупвачи на ниски цени.

Потенциалът в животновъдството е свързан от една страна с подкрепа за сектора по линия на политиката за развитие на селските райони, и от друга с интереса на зърнопроизводителите към разнообразяване на дейността, както и с появата на инвеститори в бранша.

От изключително значение е в бъдеще да се подобри екологичната чистота на произвежданите продукти. За опазването на биологическата активност на почвата не трябва да се допуска изгарянето на стърнищата. Необходимо е да се оптимизира торенето след предварително анализиране на почвения състав.

Задължително е въвеждането повсеместно на екологични системи на земеделие - съхранение и използване на оборския тор и компост като средство за торене, силно ограничаване на минералното торене, на хербицидите и пестицидите. Тяхното приложение да става само при доказана необходимост.

Внедряване на високопродуктивни сортове при традиционните култури и същевременно с това, увеличаване на разнообразието на отглежданите култури. Увеличеното разнообразие на културите ще намали риска за производителите от колебанията в търсенето и предлагането на пазарите.

На първо място в това направление на територията на общината следва да бъде възстановено производството на вече отглеждани в миналото култури, независимо, че условията са най-благоприятни за зърнени култури. Бобовите култури като фасула, лещата и соята освен, че обогатяват почвата с азот и по този начин облекчават торенето, облекчават и сеитбооборота.

В областта на животновъдството е необходимо да се извърши уедряване чрез търсене на подходящи форми за коопериране на дребните производители. Освен това е необходимо да се търси начин да бъдат подпомогнати с финансов ресурс за да могат да изградят ферми в които броя на отглежданите животни да позволява ефективно развитие на отрасъла.

Да се внедрят технологии за механизирани и автоматизирани на производството и се сведе до минимум ръчният труд и същевременно с това се подобрят санитарно хигиенните условия за отглеждане на животните.

Да се обвърже животновъдството със зърнопроизводството, компостирането на животинските отпадъци и торенето на почвата.

Таблица Основни отглеждани земеделски култури в община Крушари за периода 2014-2019 г.

Култура (дка)	Стопанска година				
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Пшеница	86 100	84 500	86 100	86 200	86 240
Ечемик	500	800	500	100	100
Зимна рапица	16 200	16 700	16 200	15 100	14 950
Царевица за зърно	106 200	111 550	110 240	109 500	108 800
Слънчоглед	103 300	93 500	98 500	97 800	96 800
Соя	0	5 300	280	0	0
Бял боб	0	0	580	580	580
Фуражен грах	0	0	0	1 500	1 500
Трайни насаждения	1 760	1 760	1 760	1 760	1 760
Лавандула	271	670	2 211	3 362	7 476

Източник: ОДЗ-Добрич, ПИРО Община Крушари

В областта на животновъдството на територията на община Крушари се наблюдава намаляване на броя на животните за разглеждания период 2014-2019 г., освен при пчелите. В общината се отглеждат най-много пчели. На второ място най-много се отглеждат овце - техният брой е 2 594 за стопанската 2018/19 г. След това са говеда – 991 бр. и най-малко са козите – 400 бр.

Таблица Брой основни видове отглеждани животни в община Крушари за периода 2014 - 2019 г.

Видове животни	Стопанска година				
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Говеда	1 582	1 591	1 605	1 358	991
Овце	3 140	3292	3 279	2 834	2 594
Кози	524	498	244	302	400
Пчели	5 080	5 238	5 172	5 640	5 168

Източник: ОДЗ-Добрич, ПИРО община Крушари

Горско стопанство

Горският фонд в община Крушари се стопанисва от Държавно горско стопанство гр. Генерал Тошево. Територията на стопанството обхваща землищните граници на общините Крушари и Генерал Тошево и включва 61 населени места.

Съгласно Горско-растителното райониране на България, районът на ТП- ДГС Генерал Тошево попада изцяло в Мизийската горскорастителна област (М), подобласт Лудогорие (Л). Съобразно надморската височина (30-300 метра) е в долния пояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (М-I-2) от 0-400 м н.в.

Общата площ на горските територии при сегашното устройства възлиза на 15091,3 ха. Залесената площ на ТП- ДГС Генерал Тошево е 13735,5 ха, от която гори с дървопроизводителни и средообразуващи функции са 7856,1 ха и гори ЗРЗТ са 5879,4 ха. Настоящото лесоустройство предвижда общ добив от 367120 куб.м стояща маса с клони или средно годишно 36712 куб.м (в.т.ч. 35446 куб.м от ДГТ) – 23118 куб.м добив от главни сечи, 5 куб.м след сеч на надлесни дървета и 13589 куб.м от отгледни и санитарни сечи.

Характерна за ДГС “Генерал Тошево“ е изградената в завършен вид система от противосуховайни и полезащитни горски пояси, равнинния терен и разпокъсаността на горските масиви. На територията на ТП- ДГС Генерал Тошево – община Крушари е обявен със Заповед от 1979 г. защитен природен обект:

Природна забележителност "Александрийска гора", с обща площ 71,0 ха, цялата залесена. Естествено находище на издънкова липова гора.

Пчеларство

Този отрасъл бележи бързи темпове на растеж през последните години в общината. Ниските доходи на населението го карат да търси алтернативни форми за осигуряване на допълнителни приходи. Възможностите за самовъзпроизводство при пчелите е предпоставка голяма част от безработните да започнат да се занимават с пчеларството като бизнес. Природните и климатичните дадености в общината са много добри и благоприятстват развитието на този бизнес. Няма точни данни за заетите в този сектор, тъй като голяма част от пчеларите не са регистрирани. Благоприятна тенденция е, че в последно време се правят опити и се търсят форми за сдружаване на заетите в бранша.

Туризм

Все още той е слабо застъпен, но в общината има отлични възможности за развитие на различни видове туризм на основата на природните, археологическите и културни забележителности. Образователното равнище на местното население и познанията им за туристическите ресурси е ниско. Недостатъчно изследвани са голяма част от културно-исторически паметници, местните истории и легенди.

На много места няма довеждаща инфраструктура, или ако я има, често е в лошо състояние. Липсват изградени услуги и преференции за частните предприемачи.

Всичко това обуславя и липсата на стимулиран инвеститорски интерес в туристически бизнес. Няма изградени туристическа атракции, инфраструктура. Почти липсва леглова база. Необходими са мерки за насърчаване на частните инвестиции в тази насока.

Няма разработени туристически продукти и услуги, както и обучени професионални кадри, които да ги осъществяват. Няма изграден позитивен образ на общината на местния и чуждестранен туристически пазар като туристическа дестинация, което да стимулира привличането на туристи и още повече инвестиции за развитието на туризма като значителен за местната икономика отрасъл.

Въпреки че транспортната инфраструктура в общината е сравнително добре развита, състоянието на туристическата инфраструктура е незадоволително. Системата за визуална информация (указателни и информационни табели) е недоразвита. Условието за посещение на туристи до природни и културни обекти са с нисък стандарт. Липсват устроени паркинги, санитарни възли, а на някои места дори ток и вода.

На територията на община Крушари се намират много археологически паметници, но голяма част от тях не са изследвани.

Районът притежава уникални пещери, обявени за археологически паметници. Това са Скален манастир „Гяур евлери“ (Невернишки жилища), Пещерна колония „Кара кая“ (Черна скала) и Пещерна колония „Балабан кая“ (Голяма скала).

Таблица. Културно-историческо наследство на община Крушари

№	Обект	Населено място	Вид на НКЦ	Категория на НКЦ
1	Антична крепост (Абтаатското кале)	с. Абрит	архитектурно-строителна от Античността и Средновековието	местно
2	Древен път „Кесика“	с. Абрит	археологическа	
3	Воден каптаж и резервоар	с. Абрит	археологическа	
4	Таен подход, коридор към крепостта Абтаатското кале	с. Абрит	археологическа	
5	Късно антична крепост	с. Александрия	архитектурно-строителна от Античността и Средновековието	местно
6	Антично селище	с. Благовец	архитектурно-строителна от Античността и Средновековието	местно
7	Абритското кале	с. Добрин/ с. Абрит	народна старина	национално
	Антична крепост Залдапа		археологическа	
8	Надгробна могила	с. Добрин	археологическа	
9	Надгробна могила	с.Ефрейтор Бакалово	археологическа	
10	Скален манастир (Невернишки жилища)	с.Ефрейтор Бакалово	археологическа	
11	Пещерна колония (Черна скала)	с.Ефрейтор Бакалово	археологическа	
12	Пещерна колония „Балабан кая“ (Голяма скала)	с.Ефрейтор Бакалово	археологическа	
13	Пещерна колония „Емин за маара“ (Емин ага пещера)	с.Ефрейтор Бакалово	археологическа	
14	Пещерна обител	с.Ефрейтор Бакалово	археологическа	
15	Скална килия	с.Ефрейтор Бакалово	археологическа	

1 6 *	Къща на Радка Илиева	с. Земенци / Земен/	архитектурно-строителна	
1 7 *	Къща на Стоян Костадинов (сега Иван Костадинов)	с. Земенци / Земен/	архитектурно-строителна	
1 8 *	Яташка къща със скривалище дом на Георги и Йонко Георгиеви	с. Земенци	историческа	местно
1 9 *	Партизански бункер	с. Зимница	историческа	местно
2 0	Късноантична крепост	с. Капитан Димитрово	архитектурно-строителна от Античността и Средновековието	местно
2 1	Древен път „Кесика“	с. Капитан Димитрово	археологическа	
2 2	Антично селище от римската и късноримската епоха (II-IV в.)	с. Капитан Димитрово	археологическа	
2 3	Пещерна колония „Буа дели“ от късната античност (V-VI в.)	с. Капитан Димитрово	археологическа	
2 4	Селище от късната римска епоха - IV в от н.е.	с. Капитан Димитрово	археологическа	
2 5	Таен подземен ходник с водно съоръжение (вероятно от периода IV-VI в.)	с. Капитан Димитрово	археологическа	
2 6	Ранно византийски (или късно римски/ водопровод /IV-VI в.)	с. Капитан Димитрово	археологическа	
2 7 *	Къща на Стоян Манев Петров	с. Крушари	архитектурно-строителна	
2 8 *	Къща на Стоян Йорданов	с. Крушари	архитектурно-строителна	
2 9 *	Дом и одая на Васил Радков	с. Крушари	архитектурно-строителна	
3 0	Къща на Евтим Петров	с. Крушари	архитектурно-строителна	

*				
3 1 *	Къща на Георги Михов Коканов	с. Крушари	архитектурно-строителна	
3 2	Църква „Св. Димитър“	с. Крушари	художествена	
3 3	Антично селище	с. Поручик Кърджиево	архитектурно-строителна от Античността и Средновековието	местно
3 4	Антично и средновековно селище	с. Телериг	архитектурно-строителна от Античността и Средновековието	местно

Източник: Проект на ОУПО Крушари

Обектите, отбелязани със „“ вече не съществуват.

Социално-демографска характеристика

Динамиката на населението в община Крушари показва, че броят на населението е бил най-висок през 1946 г., но от тогава до сега намалява, достигайки до 4 547 души през 2011 г., което е 74,6% по-малко. Този процес води до поетапно обезлюдяване на селата в общината. Според годишната демографската статистика на НСИ, населението на община Крушари продължава да намалява и след 2011 г. За периода от 2011 г. до 31.12.2019 г. е намаляло с 16,5% (750 д.). А само за част от периода на действие на ОПР Крушари (2014-2019) населението е намаляло с 546 души (12,6%).

Население на Община Крушари

2016 г.		2017		2018		2019		2020	
	г.	г.	г.	г.	г.	г.	г.	г.	г.
7	4	7	4	7	4	7	4	7	4
4	7	3	6	2	4	1	3	0	3
0	1	2	2	2	6	5	8	4	1
1	7	6	3	7	9	5	8	8	1
п	н	п	н	п	н	п	н	п	н
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
а	а	а	а	а	а	а	а	а	а

Източник: Национален статистически институт

В общинския център – с. Крушари - живее 30,8% от населението. Населението в общинския център и в останалите населени места намалява със сравнително близки стойности. В последните години се забелязва поетапно застаряване на населението на територията на страната. Намаляването на населението при различните възрастови групи на територията на община Крушари варира между 1 и 20% за разглеждания период. Най-осезаемо е в групите между 0-4 г. (20,4%) и 20-24 г. (19,1%).

Необходимо е да се предоставят възможности за реализация на младото поколение, за да може броят му на територията на общината да се стабилизира. В община Крушари към 31.12.2019 г. най-много жители има на възраст между 50-54 години (269 д.) и между 60-64 г. (261 д.). Най-малък е делът на хората над 80 г. (164 д.) и между 75-79 г. (177 д.).

3. Анализ по компонентите и по фактори на въздействие на околната среда

Екологична характеристика

Община Крушари се отличава с относително чиста околна среда - незамърсени води, въздух и почва. Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира прекрасните свойства на въздуха. Тези факти налагат още по-отговорно отношение към опазването на въздуха - това неопенимо природно богатство на общината.

Атмосферен въздух

Опазването на качеството на атмосферния въздух е огромен проблем, който ще доминира в политиката на ЕС и през следващите години. Въздухът няма да стане по - чист единствено чрез стриктен контрол на замърсяването. Това ще изисква задълбочени промени в политиката на ЕС, националните и местните политики като разнообразие на мерки, действия и практики в различните области. Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изчерпването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

На територията на общината и в съседство с нея, както и трансгранично, няма потенциални източници на емисии, които да замърсяват въздуха. Друг източник на замърсители на атмосферния въздух е автомобилният транспорт. В община Крушари той е застъпен предимно от лични превозни средства, което не предполага значително замърсяване на атмосферния въздух.

Рамковата директива за управление на качеството на въздуха в градовете е ключов елемент от стратегията на ЕС за подобряване качеството на въздуха като цяло. Това налага стриктни изисквания относно извършвания мониторинг за вида и броя на контролираните замърсители, с оглед изготвяне на планове за действие за подобряване качеството на въздуха в средносрочен и дългосрочен аспект. От друга страна информирането на обществеността е основно изискване в Директивата.

Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата.

Емисионни норми са тези норми на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници. Нормите за емисии се класифицират по компоненти в зависимост от технологичните източници и провеждането на горивните процеси.

Емисионни норми са тези пределно допустими концентрации -ПДК на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирани за определен период от време, чието наличие не е свързано с риск за здравето.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите, Изпълнителна агенция по околна среда, чрез Национална система за мониторинг на околната среда (НСМОС), Подсистема: Национална система за мониторинг на качество на атмосферния въздух (КАВ). За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух (В сила от 29.06.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.81 от 15 Октомври 2019 г.) се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число - подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух. Екологичният статус се определя въз основа на тези показатели в приземния въздушен слой, както следва: суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали - кадмий, никел, живак и арсен.

Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух” е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Основните замърсители в атмосферния въздух вредни за човешкото здраве са: азотен диоксид, серен диоксид, прах и финни прахови частици, бензин, олово, кадмий, арсен полиароматни въглеводороди, толуол, амоняк, фенол и серовъглеродород.

За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема - „Въздух”.

По класификация (съгласно Приложение №1 към чл.10, ал.3 и 4 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) пунктовете за мониторинг биват:

1. Транспортно - ориентирани (Т) пунктове за мониторинг са тези, при които броят на МПС, преминаващи в кръг с радиус 50 м, е не по-малък от 2500 превозни средства на денонощие.
2. Промислено - ориентирани (П) пунктове за мониторинг са тези, при които има преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности.
3. Градски фонові пунктове за мониторинг (ГФ) са тези които са разположени в застроената част на град, които не отговарят на критериите по т.2.
4. Извънградски фонові пунктове за мониторинг (ИФ) са разположените на 3-10 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.
5. Регионални пунктове за мониторинг (Р) са разположените на 10-50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.
6. Отдалечени пунктове за мониторинг (О) са разположените на повече от 50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и т.3.

Съгласно районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (чл. 30, ал.1 от Наредба № 7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) Община Крушари попада в „райони, в които нивата на един или няколко замърсители са между съответните горни и долни оценъчни прагове”.

Община Крушари е под контрола на РИОСВ - Варна като Регламентиран район за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ).

Територията на общината е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух - няма значими източници на емисии. Като цяло качеството на атмосферния въздух не създава риск за здравето хората, тъй като нивата на замърсителите на въздуха /ФПЧ, серен диоксид и азотен диоксид/ не превишават оценъчните прагове. На територията ѝ не са изградени пунктове като част от НАСЕМ за контрол на качеството на атмосферния въздух, няма автоматична измервателна станция, нито ръчен пункт, които да следят качеството на атмосферния въздух (КАВ) в района.

Контролът на КАВ се извършва периодично, чрез мобилна измервателна станция. Показатели за изпитване - ФПЧ 10, серен диоксид, азотни оксиди, въглероден оксид, озон и метеорологични параметри - посока и скорост на вятъра, температура на въздуха, относителна влажност, налягане и слънчева радиация.

Оценката на качеството на атмосферния въздух и нивата на фини прахови частици (ФПЧ10) се извършва въз основа на анализ на факторите, които могат да имат принос към наднормените нива на замърсяване по отношение на:

- наличие на неблагоприятни климатични условия, в т.ч. ниски средноденонощни и средногодишни скорости на вятъра (под 2 m/s) или тихо време; образуване на мъгли; влияние на топографските условия (особености) на терена (напр. при котловинни и низинни форми на релефа); вертикално смесване на въздушни маси; противостоене на въздушни маси с океански произход с такива от континентален произход;
- наличие на специфични за дадено място други дисперсионни характеристики (т.е. характеристики на разпространение на замърсителите);
- наличие на други природни източници (силни ветрове, пренос на природни частици от сухи райони и др.).
- наличие на големи промишлени източници на замърсяване;
- наличие на други фактори, които оказват влияние върху замърсяването на въздуха (транспорт, бит, селско стопанство).

Фини прахови частици /ФПЧ/

Фините прахови частици са фракция на общия суспендиран прах. Основни източници на прах за района на Крушари са транспортът, промишлеността и битовото отопление.

Норми:

- средноденонощната норма /СДН/ за опазване на човешкото здраве - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година)- допустимо отклонение - 50% от СДН;
- средногодишна норма /СГН/ за опазване на човешкото здраве - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ - допустимо отклонение - 20% от СГН.

Оценката на качеството на атмосферния въздух и нивата на фини прахови частици (ФПЧ10) се извършва въз основа на анализ на факторите, които могат да имат принос към наднормените нива на замърсяване по отношение на:

- наличие на неблагоприятни климатични условия, в т.ч. ниски средноденонощни и средногодишни скорости на вятъра (под 2 m/s) или тихо време; образуване на мъгли; влияние на топографските условия (особености) на терена (напр. при котловинни и низинни форми на релефа); вертикално смесване на въздушни маси; противостоене на въздушни маси с океански произход с такива от континентален произход;
- наличие на специфични за дадено място други дисперсионни характеристики (т.е. характеристики на разпространение на замърсителите);
- наличие на други природни източници (силни ветрове, пренос на природни частици от сухи райони и др.).
- наличие на големи промишлени източници на замърсяване;

- наличие на други фактори, които оказват влияние върху замърсяването на въздуха (транспорт, бит, селско стопанство).

Серен диоксид /SO₂/

Серният диоксид спада към групата на серните оксиди, които се формират при изгаряне на горива с високо сярно съдържание. Източници, свързани с неговото образуване са: топлоелектрическите централи, които използват сяросъдържащи горива - въглища, нефт, природен газ; черна и цветна металургия; химическа промишленост; добиване и дестилация на нефта; производство на сярна киселина и минерални торове и др.

Норми:

- средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве - 350 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- допустимо отклонение - 150 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (43 % от СЧН);
- средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве - 125 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- АП - алармен праг за серен диоксид - 500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ измерени в три последователни часа;
- ГОП - горен оценъчен праг за серен диоксид - 75 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (60% от СДН).

Въглероден оксид /CO/

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, малко по-лек от въздуха, горящ газ и е силно токсичен. Образува се при изгарянето на различни видове горива при недостиг на кислород. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители.

Най-голям източник на СО е автомобилният транспорт - над 65 % от общото емитирано количество за страната. За района на област Добрич основен източник на въглероден оксид е транспортът.

Норми:

- S максимална осемчасова средна стойност в рамките на денонощието - 10 mg/m^3 ;
- S допустимо отклонение - 60 % от нормата.

Озон

Озонът е газ, естествено съдържащ се в атмосферата (приземен слой). Получава се при трансформации между някои органични съединения и азотните окиси от атмосферния въздух в присъствието на слънчева светлина. Основните източници на такива окиси са отпадните газове от транспорта (въздушен, железопътен, автомобилен) и от индустрията - предимно предприятия от енергийния отрасъл, рафинериите, вкл. бензиностанциите. Този озон (вторичен замърсител) се добавя към озона, естествено съдържащ се в атмосферата.

Предвид факта, че озонът е замърсител, свързан с фотохимични реакции на замърсители, най-силно следва да се проявява при силна слънчева ултравиолетова радиация и при условия на застой на атмосферата.

Норма: Средночасова стойност, праг за информирание на населението - 180 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Сероводород (H₂S)

Сероводородът е токсичен, безцветен газ, с неприятна миризма. В природата големи количества се образуват при процеси на биологично разлагане. По-голяма част от атмосферния сероводород е с естествен геотермален произход. Замърсяването на въздуха има и антропогенен характер. Основен източник е промишлеността.

Негативните здравни последици за хората при контакт с този газ се определят от концентрацията и експозицията на въздействие. При ниски концентрации дразни лигавиците и предизвиква конюнктивит, а при високи са възможни сериозни поражения върху дихателните органи.

Съгласно Наредба № 14/1997 г. (ДВ бр.88/1997г.) са приети следните ПДК за сероводород в атмосферния въздух:

S максималноеднократна ПДК - 0,005 mg/ m³;

S средноденонощна ПДК - 0,003 mg/ m³.

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира чистотата и доброто качество на въздуха.

Източници на емисии на вредни вещества във въздуха:

Точкови източници

Всички източници на вредни емисии, които имат определени параметри (точни координати, височина, напречно сечение, скорост на газовия поток, дебит, температура на газа и масовия поток на вредни вещества) се характеризират като стационарни точкови източници.

Това са димоходите (комини) на горивни инсталации, изпускателни устройства на производствени вентилации и аспирации и др. Потенциални точкови източници на територията на община Крушари се явяват парокотелните инсталации на административните сгради, училища, производствени предприятия и други по-малки точкови източници.

На този етап промишлените източници на замърсяване са незначителни. Данните от собствените измервания на предприятията показват, че изчислените концентрации на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух са по-ниски от ПДК или много близки до наложените от нормативната уредба.

- Площни източници

Поради ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди, като площни източници са разглеждат комините на битовото отопление и отоплението в обществените сгради на територията.

- Линейни източници

Транспортният поток от леки и товарни автомобили допринасят до известна степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни вещества (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в населените места на територията.

- Неорганизиран източници

Създаването на нерегламентирани сметища за отпадъци са едни от източниците на емисии на парниковия газ метан (CH₄).

Въздействие върху качеството на атмосферния въздух на населените места оказват и формираните емисии от ДВГ на автомобилния транспорт, като най-съществено това се изразява през зимните месеци. Вследствие на понижените температури на околната среда нараства времето за достигане на устойчив - оптимален работен режим на ДВГ на автомобилите, при което се изпускат изгорели газове с по високи емисии на замърсителите (C_xH_x; CO; сажди). От значение е и непрекъснато нарастващия брой на МПС и съответно натоварения трафик, както и остарелия автомобилен парк.

Проблем за жителите на някои села са неприятните миризми от торищата около населени места, а в някои случаи и битово-фекалните води в резултат на неизградена канализация.

Общинското ръководство полага усилия за разрешаването на тези проблеми.

На територията на община Крушари няма инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци, които да замърсяват атмосферния въздух.

В общината не са констатирани превишения на нормите за КАВ, поради което не се предвиждат чести планови контролни измервания с мобилна станция. Общината се характеризира с висока чистота и добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой. В общината няма съществени промишлени източници на емисии във въздуха.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон.

С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяра.

Замърсяването на атмосферния въздух от транспорта е свързано с лошото състояние на моторните превозни средства, качеството на използваните горива, организацията на движението, състоянието на улиците и пътищата. Този вид замърсяване на въздуха заема все по- голямо място в общото замърсяване, поради увеличението на броя на автомобилите, дългия срок на експлоатацията им, лошата материално - техническа база за поддържането им.

Типичен замърсител на атмосферния въздух от пътния транспорт са оловните аерозоли, което се дължи на преимуществената употреба на оловни бензини. Въпреки, че през последните години нараства относителния дял на безоловните бензини, то не е достатъчно да компенсира абсолютното увеличение на количествата общо употребявани бензини, което води до увеличение емисиите на олово. Друга съществена причина за сравнително високите емисионни натоварвания от транспорта е, че по пътищата в страната се движат предимно морално и технически стари автомобили, като тенденцията непрекъснато се засилва.

Трябва да се отбележи, че недостатъчното хигиенизиране на пътните артерии и голямото количество неозеленени площи допринасят за допълнителното натоварване със замърсители на атмосферния въздух.

Община Крушари няма разработена „Програма за управление качеството на атмосферния въздух“. Предвид разпоредбата на чл. 27, ал.1 от Закона за чистотата на атмосферния въздух, която гласи, че „В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват и общинските съвети приемат програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми по чл. 6 в установените за целта срокове, които са задължителни за изпълнение.“. На територията на общината няма превишаване на нормите и съответно не е необходимо да се разработва специална програма за управление качеството на атмосферния въздух.

ИЗВОДИ:

Община Крушари се характеризира с висока чистота и добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой.

Основни замърсители на въздуха в отделни дни са прах - общ и фин и сероводород, вследствие дейностите на промишлеността и комунално - битовия сектор.

Източници на „неприятни миризми“ за района на общината няма.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво - газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяра.

За намаляване на количеството енергия за отопление е необходимо да се стимулират технологии, намаляващи топлинните загуби, изпълнението на саниращи мероприятия - топлоизолации и подмяна на дограми с нисък коефициент на топлопроводимост и използването на алтернативни източници на енергия - напр. слънчева енергия, за което климатичните дадености в общината са изключително благоприятни.

От метеорологичните параметри, влияещи върху нивото на замърсяване на приземния слой с аерозоли и газообразни вредни вещества, особено голяма роля имат влажност и температура на въздуха, скорост и посока на вятъра, атмосферно налягане, обща слънчева радиация и др.

Води

Управлението на водите в страната се осъществява и ръководи от Министерство на околната среда и водите (и подчинените му четири Басейнови дирекции), което е отговорна институция на национално ниво за прилагане на Рамковата директива за водите в страната. Съгласно Закона за водите, чл.155, ал.1, т.4, буква „б“, директорът на съответната басейнова дирекция планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните от проведения мониторинг, в това число за химичното и екологичното състояние на повърхностните води.

Съгласно чл.169, ал. 2 от Закона за водите (в сила от 28.01.2000 г. с посл. изм. и доп. ДВ бр.44 от 13 май 2020 г.), мониторингът на водите и на зоните за защита на водите осигурява съгласуван и изчерпателен преглед на състоянието на водите във всеки район за басейново управление. Мониторингът се извършва по одобрени от Министъра на околната среда и водите програми, разработени от басейновите дирекции в съответствие със спецификата на водните тела и техните характеристики. Екологичното и химичното състояние на повърхностните води се определя на база получените данни от програмите за мониторинг. В рамките на Плановите за управление на речните басейни са застъпени следните видове мониторинг:

- **контролен** - целта на контролния мониторинг е да осигури необходимата информация за допълване и валидиране на резултатите от прегледа на антропогенния натиск и оценката на риска, изготвени съгласно изискванията на Приложение II от РДВ, за ефективното планиране на бъдещите мониторингови програми;

- за оценка на дългосрочните промени в естествените условия;

- за оценка на дългосрочните промени, които са резултат от широко разпространени антропогенни дейности;

- **оперативен** - целта на оперативния мониторинг е да се установи състоянието на онези водни тела, които са в риск по отношение постигането на добро екологично състояние;

- да се направи оценка на промените в състоянието на телата в риск, които са в резултат на изпълнението на програмата от мерки;

- **проучвателен** - който се планира за да се установят нивата и риска от случайни и залпови замърсявания в определена водна площ и предприемане на подходящите мерки за управление. РИОСВ – Варна не извършва мониторинг на повърхностни и подземни води на територията на община Крушари. Съгласно Закона за водите контролът върху състоянието на подземните и повърхностни води се осъществява от Басейнова дирекция „Черноморски район“ – гр. Варна /БДЧР/ и Басейнова дирекция „Дунавски район“ – гр. Плевен /БДДР/. Състоянието на питейните води и водоизточниците на общината се контролират системно от РЗИ – Добрич.

Мониторинговите пунктове се определят въз основа на оценка на риска, натоварването и агресивната дейност върху водните тела. Изборът на показатели за анализ е въз основа на вида и количеството натиск, изразяващ се в концентрацията на наблюдаваните замърсители. Оценката на химическото състояние на повърхностните водни тела, замърсяващите вещества се съпоставят с определени стойности на стандартите за качество, въведени с Директива 2008 /105/ на Европейския парламент и на Съвета от 18.12.2008 г. за определяне на стандарти за качество на околната среда в областта на политиката за водите изразена в Наредба за стандарти за качество на околната среда. Рамковата Директива за водите въвежда екологични норми за качество на водните ресурси. Съгласно нея екологичното състояние на водните екосистеми се определя като много добро, добро, лошо или много лошо.

При извършването на оценката на риска водните тела се класифицират в следните категории: - водни тела в риск – не е необходимо допълнително охарактеризиране или допълнителни мониторингови данни;

- водни тела, които е възможно да са в риск, за които има вероятност да не постигнат екологичните цели, но са необходими допълнителни мониторингови данни;

- водни тела, които не са в риск – не е необходима допълнителна оценка и допълнителни мониторингови данни.

Повърхностни води

При управлението на водите и анализа на антропогенното въздействие и определяне състоянието на водите, се ползва приета класификационна система регламентирана с Наредба Н-4/14.09.2012 г. за характеризирание на качеството на водите, съгласно Рамковата Директива на водите, определяща ограничения с цел, спиране на влошаването на състоянието на водите и защитаващи ги от замърсяване.

Състоянието на повърхностните води основно е общ израз за състоянието на повърхностния воден обект, определена от неговото екологично състояние и от неговото химично състояние и водните количества. Качеството на водите най-често се определя от химичното състояние и е основната характеристика за общото състояние. Най-основната оценка за състоянието на водния обект се определя по физикохимичните показатели – разтворен кислород, активна реакция, електропроводимост, орто-фосфати, общ фосфор, общ азот, амониев, нитритен и нитратен азот и биохимична потребност от кислород измерена за 5 дни. Мониторингът на повърхностните води е част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) и обхваща програми за контролен и оперативен мониторинг.

Целта на мониторинговите програми за контролен мониторинг е да осигурят необходимата информация за оценка на състоянието на водите в рамките на речния басейн или подбасейн. Оперативните програми за мониторинг следва да определят състоянието на водните тела в риск и да оценят промените, които са настъпили в резултат от прилагането на програмата от мерки. Показателите, които се наблюдават са разделени в три основни групи:

– основни физикохимични (температура, рН, неразтворени вещества, електропроводимост, биогенни елементи (NH₄-N, NO₃-N, PO₄), разтворен кислород, наситеност с кислород, перманганатна окисляемост, БПК, ХПК, желязо, манган, сулфати, хлориди и др.);

- приоритетни вещества (33 бр. - силно токсични, устойчиви и лесно биоакмулиращи се вещества) и специфични замърсители (органични вещества, тежки метали и металоиди, цианиди, феноли и други специфични вещества), като честотата им на мониторинг е от 4 до 12 пъти в годината.

Състоянието на водите е в зависимост основно от състоянието на отделните отрасли на промишлеността, селското стопанство, нивото на развитие на инженерната инфраструктура и технологиите на пречистване.

Характерно за периода, обуславящ последните 10 години е лекото подобряване качеството на водите в резултат на редуциране и спиране на някои производства, както и на предприетите екологични мерки.

Районът на община Крушари е беден на повърхностни водни ресурси. Контролът върху качеството на питейната вода се извършва, като периодически РЗИ прави пробонабиране от помпените станции. Пробите се изследват по физико-химичен /цвят, мирис, вкус, мътност, рН, окисляемост, амоняк, нитрати, хлорид/ и микро биологични показатели /общ брой микроорганизми и коли форми/. Пробите не са показвали отклонения от нормите на територията на община Крушари.

Същевременно в района има зона с високо нитратно замърсяване като следствие от интензивното третиране на земеделските земи с азотни торове и вниманието следва да е насочено към периодични проучвания на състоянието на подпочвените води.

В община Крушари са проверени проводимостта на речното легло и дерета на разстояние до 500 м. от язовирните стени на яз. „Залдапа“ и яз. „Абрит“ и дерета във водосбора на река Суха.

- За участък: Дерее, приток на река Суха, преминаващо през урбанизираната територия на с. Полковник Дяково. Дерето, приток на река Суха, е с широк напречен профил и не затруднява водното течение при висока приливна вълна.
- За участък: Дерее, приток на река Суха, преминаващо през урбанизираната територия на с. Добрин. Дерето, приток на река Суха, е с широк напречен профил и не затруднява водното течение при висока приливна вълна.
- За участък: Дерее, приток на река Суха, преминаваща през урбанизираната територия на с. Северняк. Участъка не е коригиран, няма изградени диги, с постоянен воден оток през цялата година, захранващо се от чешми и атмосферни води. Дерето е плитко, затлачено, проводимостта му е намалена поради наличието на ниска и блатна растителност. Заблатяват се най-ниските части. Община Крушари има изготвен проект за коригиране на дерето и кандидатства за финансиране. Има проводимост за ниски и средни води.
- За участък: Дерее, преминаваща през урбанизираната територия на с. Коритен. Участъкът е коригиран, има изградени диги, без постоянен воден оток, захранващо се от атмосферни води. Дерето е широко и почистено. Има проводимост за ниски и средни води.
- За участък: Дерее, преминаваща през урбанизираната територия на с. Александрия. Участъкът е коригиран, има изградени диги, без постоянен воден оток, захранващо се от атмосферни води. Дерето е широко и почистено. Има проводимост за ниски и средни води.

Подземни води

Качеството на подземните води се определя от антропогенното въздействие, което се изразява в различен тип замърсявания от точкови и дифузионни източници. Като точкови източници се разглеждат нерегламентирани (селски) сметища, общински сметища, складове за пестициди, течове от замърсени площадки, депа на производствени и опасни отпадъци, местоположения на стари замърсители, стари сметища, затворени индустриални терени, Б-Б кубове за събиране, депониране, дезактивиране и безопасно съхраняване на наличните в страната количества забранени, залежали и негодни за употреба пестициди. Дифузни източници на замърсяване са земеползването (орна земя и трайни насаждения), селища без изградена канализационна система, урбанизирани територии. Значимите проблеми от този вид въздействие върху подземните води са увеличаване съдържанието на нитрати, фосфати, сулфати, хром, желязо и манган. Съдържанието на нитрати е водещ параметър за дифузионните внасяния при подземните води.

Община Крушари попада към подземни водни тела от трети слой неоген – сармат. На територията на ДРБУ има два броя подземни водни тела, попадащи в трети слой. От тях в обхвата на РИОСВ Варна попада едно наблюдавано с шест пункта за мониторинг.

Подземно водно тяло с код BG1G000000N049 и име „Карстово-порови води в Неоген - Сармат Добруджа“ - наблюдавано с общо седем пункта за мониторинг (МР 191; МР 292; МР 295; МР 296; МР 298; МР 416; МР417), като шест от тях попадат в обхвата на РИОСВ Варна.

Един от пунктовете се намира на територията на община Крушари. МР 298 при с. Абрит, 148 каптиран карстов извор, община Крушари, област Добрич – анализът на резултатите, получени от изпитванията, проведени през 2019 г., показва, че няма отклонение от СК за подземни води.

Средногодишна стойност на концентрацията на показател „хром“, за който в предходни години са констатирани превишения на СК, през 2019 г. отбелязва тенденция към намаляване, но все още е по-висока от определената за водното тяло прагова стойност.

Община Крушари не попада в определен район със значителен потенциален риск от наводнения. В Програмата от мерки към ПУРН 2016-2021 г. на БДЧР няма конкретни мерки за обекти на територията на общината, но са заложили мерки на ниво район за басейново управление за минимизиране на риска от наводнения.

На територията на община Крушари са изградени два микроязовира, захранвани от естествени водоизточници. Единият от тях е на границата с община Тервел и се захранва от река Добричка. Вторият язовир се намира край с. Абрит в местността Залдапа. Водата от двата язовира не се използва за изкуствено поливане. На територията на община Крушари има един мониторингов пункт. Водното тяло BG1DJ345L1014 тип L16 включва водосбора на язовир „Оногур“. Пункта за мониторинг BG1DJ09991MS1031 е на язовирната стена.

От анализа на физикохимичните елементи за качество е видно, че водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4. При анализа на специфичните замърсители се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показатели манган, алуминий и арсен. Екологичната оценка на водното тяло е много лош екологичен потенциал. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества във водното тяло се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показатели никел. Водното тяло не постига добро химично състояние.

Питейни води

Водоснабдяването в общината се осъществява от подземни водоизточници чрез четири Помпени станции (ПС): ПС - Крушари с три сондажа; ПС - Абрит с два сондажа, от които единият не функционира, същото е положението в селата Телериг и Лозенец; така също и сондажни кладенци в с. Полковник Дяково и Капитан Димитрово. Водите са с добро качество, с изключение на село Капитан Димитрово, където водата е с лоши питейни качества и там за питейни нужди се използват естествените водоизточници.

Водопреносната мрежа е с обща дължина 293,867 км, като голяма част от нея е положена преди повече от петдесет години.

Деятността се осъществява от ВиК – Добрич, участък Крушари. Изградените девет сондажа и два кладенеца са в състояние да задоволяват напълно нуждите на общината от вода, но поради амортизирани мрежи и съоръжения, водопроводната система работи крайно неефективно и енергоемко. Често селищата остават за дълго без вода.

През разглеждания период 2014-2019 г. се наблюдават големи загуби на вода по водопреносната мрежа – над 88%, като за 2019 г. е 90,88%.

Фигура 5 Загуби на вода по водопроводната мрежа в община Крушари (%)

Източник: по данни на ВиК „Добрич“ АД

Санитарно-охранителни зони

В съответствие с изискванията на „Наредба № 3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди“, около подземните вододобивни съоръжения се организират три зони (пояси) за санитарна защита (СОЗ):

- Пояс I – той има за цел защита на самите водовземни съоръжения като предотврати външния достъп до тях, чрез затваряне и ограждане на съоръженията и началните водопроводи около последните;
- Пояс II – срещу биологични, бързоразвиващи се и силносорбируеми химически замърсители;
- Пояс III – срещу стабилни химически замърсители.

Границите на пояси II и III най-общо се оразмеряват в съответствие с хидрогеоложките условия в района на вододобивните съоръжения и в зависимост от режима на тяхната експлоатация. Техните размери се определят чрез математическо моделиране. Пояс I от СОЗ се огражда с трайна ограда с височина не по-малка от 1.40 м, която се сигнализира с предупредителни надписи върху табели.

Границата на пояс II се сигнализира с ясно водими предупредителни надписи и табели, поставени на добре видимо разстояние едни от други, поставени на колове или съществуващи дървета или огради. Пояс III се сигнализира аналогично на пояс II.

Собствениците на земи в границите на СОЗ около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди, са длъжни да спазват забраните и ограниченията, определени от СОЗ, в който попада имотът, съгласно Приложения № 1 и 2 към чл. 10, ал. 1 от Наредба 3 / 16.10.2000 г.

Осъществяването на дейност в границите на пояси II и III, за която е регламентирано ограничение (О) или ограничение при доказана необходимост (ОДН), се разрешава само, ако инициаторите на дейността с конкретни изследвания и оценка на въздействието върху околната среда докажат, че дейността няма да доведе до негативни последствия за водоизточника.

Отпадъчни води

Отпадъчните води се контролират от „ВиК“ АД-Добрич, РИОСВ-Варна и Басейнови дирекции - Варна и Плевен. РИОСВ - Варна осъществява контрол над управлението на формираните отпадъчни води, включително емитери на отпадъчни води, заустващи към водни обекти.

На основание чл. 151. ал. 4 от Закон за водите, се извършват периодични, контролни проверки на обекти емитиращи отпадъчни води към водни обекти. Формираните отпадъчни води, в следствие на човешкия фактор, въздействат пряко върху качеството на водните обекти и състоянието на почвите, поради което се изграждат и поддържат канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води. Канализационна мрежа има изградена частично само в Крушари. На територията на община Крушари няма изградена ПСОВ.

Община/ Населено място	Обществ ена канализ ация	Изгреб на яма	Септич на яма	Попив на яма	Няма канализа ция	Непоказа но	Общо
Община Крушари	44	209	186	1 682	311	234	2 666
с. Абрит		6		12	65	12	95
с. Александрия		***	***	138			142
с. Бистрец	***		***	74		41	118
с. Габер				54	***		55
с. Добрин	***		84	51	***	4	141
с. Ефрейтор Бакалово		80	***	48	17		146
с. Загорци				24	7	***	32
с. Земенци	***		7	33	***		43
с. Зимница				48	***	***	50
с. Капитан Димитрово		7	***	39			48
с. Коритен	***	***	6	147	***	11	167
с. Крушари	30	46	43	302	31	91	543
с. Лозенец	6	3	23	203	13	29	277
с. Огняново				30			30
с. Полковник Дяково	***	***	***	131	42	7	185
с. Поручик Кърджиево				18	36	5	59
с. Северняк				90	7	24	121
с. Северци	***	57	3	29	5	8	103
с. Телериг	***	5	12	211	82		311

Таблица Канализационна мрежа в община Крушари

ИЗВОДИ: Повърхностните и подземни води на територията на община Крушари като цяло са с умерено към добро качество. Проблемите са свързани с нормалното водоснабдяване в района и произтичат от състоянието на водопроводната мрежа, която е технически амортизирана с висока степен на аварийност и големи загуби на вода. За намаляване загубите на вода е необходима цялостна реконструкция и модернизация на водопроводната мрежа. Много висок екологичен риск създава липсата на канализационна мрежа в населените места на общината, което води до замърсяване с битово-фекални води. За запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води е необходимо изграждане на канализационни мрежи във всички населени места и заустването на отпадните води в локални ПСОВ.

Почви

Почвата е един от най-важните природни ресурси, основа за съществуването на хората, животните и растенията. В природните екосистеми тя изпълнява определени функции: осигурява среда за развитие на растенията и реализиране на тяхната биопродуктивност, поддържа генетичните ресурси и обитанието на многобройни живи организми.

Тя регулира и разпределя водния отток, съхранява водата и служи като буфер на околната среда, като инактивира или разрушава екологично опасните субстанции. Почвата е физическа основа на социално-икономическата структура на човешкото общество, източник е на сурови материали и съхранява геогенното и културно наследство на човечеството. Като компонент на околната среда тя е подложена на вредни въздействия и затова опазването и е от особено значение. Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Образувана в продължение на милиони години, тя се явява огледало за състоянието на ландшафтите и в нея се отразяват и пречупват взаимовръзките между останалите компоненти на природната среда (скали, води, климат, растителност, дейност на човека). Без почвената покривка е невъзможно съществуването и вегетацията на естествената и културната растителност.

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, газове, макро- и микроорганизми. Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния и състав. Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден диоксид, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в подолните хоризонти.

Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността. Химизацията, промишлеността и влиянието на интензивния автомобилен поток са идентифицирани като основни причини за замърсяването на земеделските земи и влошаване състоянието на почвите като цяло. По въздушен път се пренасят азотни и серни съединения, въглеводороди и оловни аерозоли, затова голям дял в замърсяването на почвите има автотранспортът.

Почвата играе роля за кръговрата на веществата в природата и минерализиране на органичните отпадъци от живота, осигурява плодородието и изхранването на човека, влияе върху състава на въздуха, водата и хранителните продукти, представлява среда за съхраняване и предаване на болестотворни причинители, влияе върху климата на местността и др. Следователно тя, освен полезно може да оказва и отрицателно влияние върху условията на жизнената среда и здравето на населението.

Замърсяването на почвата се проявява в две форми:

- Физическо изменение на почвените структури. Най-големи поражения върху почвите се нанасят от антропогенно натоварените екосистеми. Отклоненията в почвените параметри се отнасят преди всичко до структурата на почвата, нейната порьозност и плътност.

Измененията им водят до рязко влошаване на вентилацията и дренажа в почвата, вследствие на което настъпва рязко снижаване на активността и количеството на микроорганизмите разлагащи органичните вещества.

- Химическо замърсяване на почвата. Химическите замърсявания на почвите от антропогенен произход превъзхождат многократно в количествено и качествено отношение всички видове физически изменения. Те са следствие от много причини, които условно можем да ги разделим в следните групи:

- Газове - промишлени отходи съдържащи сяра, а също така съдържащи и тежки метали, халогениди, азотни оксиди;
- Прах - дим от промишлени димоотводи, транспортен прах и др.;

- Соли - особено тези в резултат на обработване с луги и химикали на пътищата през зимата, рудодобивната промишленост, кариери и др.;
- Агрохимикали от растителната защита;
- Органични газове и течности - автотранспорта и др.;
- Радиоактивни замърсявания - АЕЦ, промишленост, аварии и др.

Почвите са подложени на редица деградационни процеси и заплахи, като ерозия, замърсяване, запечатване, намаляване на биоразнообразието и почвеното органично вещество, засоляване, киселяване, уплътняване, наводнения и свлачища. Комбинация от някои от тези заплахи може да доведе до климатични изменения, безводие и опустиняване, а замърсяването на почвата води до влошаване качеството на храната и питейната вода, което е основна заплаха за здравето на населението. Почвите като намаляващ природен ресурс с неоспорими екологични свойства и основна предпоставка за човешкото съществуване, трябва да бъдат съхранени за сегашните и бъдещите поколения. Процесите, увреждащи почвите (ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат големи последици от очакваното.

Почвите са едни от основните елементи на природната среда и основно средство за производството на селскостопанска продукция. Високите цени на препаратите и все повече използването на органични торове ще доведе до постепенно нормализиране на почвения състав. Все повече от селскостопанските производители вече търсят информация как, с какви количества и кога да торят земята си, за да запазят нейните качества и да повишат добивите от екологично чиста продукция. Появата на голям брой земеделски производители /частни и кооперативни/ предизвиква затруднения в контрола по правилното използване на минерални торове и пестициди. В последните години в частните земеделски стопанства са започнали да се употребяват пестициди, които са бързо разграждащи се и без остатъчни ефекти. Други източници на замърсяване на почвите са отпадъчните води и твърдите битови отпадъци.

На този етап няма данни за сериозни замърсявания на територията на целия Североизточен район. Основните източници на замърсяване на почвите са :

- Газовете от изгаряне на въглища и течни горива, които попадат под формата на киселинни дъждове;
- От транспорта - замърсявания, свързани с дизеловите и бензинови двигатели;
- Комунално-битова дейност - изхвърляне на отпадъци, които при неправилно съхранение замърсяват почвите и подпочвените води;
- Изсичане на горите, водещо до изтощаване на почвите, ерозия и засоляване;
- Производството на нитратна земеделска продукция.

Значителен проблем за територията на община Крушари се оказва оползотворяването на страничните остатъци (слама, шума, тор) от производството на селскостопанска продукция и

растителните остатъци от изваряването на етерично-маслени култури /стръкове лавандула, маточина и др./.

Друг екологичен проблем е почвената ерозия. Причинители на почвената ерозия са водата и вятърът, които механично разрушават и отнасят почвените частици, дългите засушавания през летния период, неправилните и еднообразни обработки на земеделските земи и други.

В района на Добруджа преобладават постоянни североизточни ветрове, които при липса на ветрозащитни пояси биха били сериозна предпоставка за развитие на ерозионни процеси. Мониторинг на ерозионните процеси се осъществява чрез математически модели за оценка и прогноза на ерозионните процеси, извършван от Министерството на земеделието и храните. Част от земите в общината са подложени на ветрова ерозия, особено откритите и обезлесени равнинни терени в общината. За борба с ветровата ерозия на територията на общината са изградени полезащитни пояси. Главен проблем към настоящия момент се явява опазването на поясите от незаконната сеч, както и от пожарите при опалване на стърнищата. Анализ на почвите за наличие на пестициди се извършва от РИОСВ на всеки четири години, съгласно мониторинговата програма на МОСВ.

Появата на голям брой земеделски производители /частни и кооперативни/ предизвиква затруднения в контрола по правилното използване на минерални торове и пестициди. В последните години в частните земеделски стопанства са започнали да се употребяват пестициди, които са бързо разграждащи се и без остатъчни ефекти. Други източници на замърсяване на почвите са отпадъчните води и твърдите битови отпадъци. Заустването на отпадъчните промишлени води, от локални пречиствателни съоръжения в земните недра, е не маловажен замърсител на почвите, тъй като същите не винаги дават желаните резултати на пречистване, поради неефективността си. Основен замърсител на почвите се явяват и старите депа за отпадъци на територията на общината. Замърсяване с отпадъци се наблюдава в отдалечените и крайни райони на населените места, където се образуват микросметища от селскостопански, битови и строителни отпадъци.

Ерозия

Друг екологичен проблем е почвената ерозия. Тя оказва влияние върху почвените ресурси на дадена територия и силно въздействие върху обработваемата земя. В България почвено-климатичните и стопански условия способстват за интензивното проявление на водна, ветрова и иригационна (напоителна) ерозия. Около 65% от стопанисваните земи са с различна степен на риск от водна ерозия, а 24% са потенциално застрашени от ветрова такава. Причинители на почвената ерозия са водата и вятърът, които механично разрушават и отнасят почвените частици, дългите засушавания през летния период, неправилните и еднообразни обработки на земеделските земи и други. В района на Добруджа преобладават постоянни североизточни ветрове, които при липса на ветрозащитни пояси биха били сериозна предпоставка за развитие на ерозионни процеси. Мониторинг на ерозионните процеси се осъществява чрез математически модели за оценка и прогноза на ерозионните процеси, извършван от Министерството на земеделието и храните.

Част от земите в общината са подложени на ветрова ерозия, особено откритите и обезлесени равнинни терени в общината. За борба с ветровата ерозия на територията на общината са изградени полезащитни пояси. Главен проблем към настоящия момент се явява опазването на поясите от незаконната сеч, както и от пожарите при опалване на стърнищата.

Водна ерозия на почвата

Въз основа на изчислените стойности на индекса на податливост към ерозиране на почвата (К-фактор) за характерните почвени различия за територията на землище Крушари варират в границите от най-слабо податливата към ерозиране почва Чернозем (0.001 t ha h / MJ ha mm) до най-податливата към ерозиране Карбонатен чернозем (0.040 t ha h / MJ ha mm). Повече от половината от територията на землищата в община Крушари се характеризира със средна до силна податливост към ерозиране.

Приблизително около 34,4 % от земите на територията на землището е заета от земи със средна и слаба податливост към ерозиране на почвата.

Ветрова ерозия на почвата

Преобладаващ е класът със слаба податливост ($0 \geq 125$). Малка част от територията попада в клас средна податливост ($150 \geq 200$). Рискът от ветрова ерозия е силно зависим от ерозионността на ветровете.

От значение за проява на ерозия е и начинът на обработка на почвата. Равнинната територия позволява голяма част от площта да се обработва и по-този начин се ограничава развитието на ветрова ерозия.

Високият дял на обработваемите площи показва пригодността на земите за отглеждане на различни култури. Въпреки равнинния релеф на територията, което е предпоставка за проява на ветрова ерозия, почвите на терена имат слаба податливост към дефлация. Анализ на почвите за наличие на пестициди се извършва от РИОСВ на всеки четири години, съгласно мониторинговата програма на МОСВ.

На територията на община Крушари, към настоящия момент няма предприятия, попадащи в обхвата на Раздел I към глава седма на ЗООС, класифицирани с нисък или висок рисков потенциал от съхранение на химични вещества. Работата на експертите от РИОСВ – Варна в това направление обхваща дейностите по ограничаване и предотвратяване на аварии с опасни химични вещества, с цел опазване на околната среда и здравето на населението. Прилагането на превантивният подход се основава на Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси, Закона за опазване на околната среда ЗООС и наредбите към тях. Наличието на терени с ерозирали почви налага прилагането на конкретни почвозащитни, агротехнически и противоерозионни мероприятия. Такава необходимост е разработването на Общинска програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите, като част от природната среда. Програмите се изготвят на основание чл. 26, ал. 1 от Закона за почвите, в съответствие с Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите. Община Крушари все още няма разработена Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите, като срокът е до края на 2023 година.

В резултат на антропогенната дейност и климатичните промени, почвите са подложени на редица деградационни процеси и заплахи, като ерозия, замърсяване, запечатване, намаляване на биоразнообразието и почвеното органично вещество, засоляване, вкисляване, уплътняване, наводнения и свлачища. Комбинация от някои от тези заплахи може да доведе до климатични изменения, безводие и опустиняване, а замърсяването на почвата води до влошаване качеството на храната и питейната вода, което е основна заплаха за здравето на населението. Почвите като намаляващ природен ресурс с неоспорими екологични свойства и основна предпоставка за човешкото съществуване, трябва да бъдат съхранени за сегашните и бъдещите поколения. Процесите, увреждащи почвите (ерозия, вкисляване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното. Горите предпазват почвата от ерозия и масовото им изсичане може да доведе до редица проблеми и нарушаване на екосистемите.

На ерозиране са подложени слабоструктурните почви, образувани върху наклонени терени: излужени и типични канелени горски почви; канелени горски почви, лесивирани; рендзини; кафяви горски почви. Обработваемите земи са разположени на равни терени. Ерозията на почвите не е от процесите с ограничаващо действие за земеделието в територията на общината. За основни източници на замърсяване на почвите се считат:

- Газове от изгаряне на въглища и течни горива, които попадат от киселинни дъждове;
- От транспорта–замърсявания, свързани с дизеловите и бензинови двигатели;
- Комунално-битова дейност–изхвърляне на отпадъци, които при неправилно съхранение могат да ги замърсят;
- Ниската лесистост в равнинната част на общината, водеща до бавно изтощаване на почвите, ерозия и засоляване.

Замърсяване на почвата е постъпване на такива вещества и организми, които въздействат отрицателно върху плодородието, продуктивността и самопречистването на почвата, понижават технологичната, хранителната и хигиенно-санитарната ценност на отглежданите култури и качеството на други природни обекти. Групата на замърсителите, наречени тежки метали, обхващат 2/3 от таблицата на Менделеев. Тежките метали активно участват в биологичните процеси, главно в състава на много ферменти. Тези елементи се намират в почвата, но от порядъка на природни микроконцентрации, които зависят от геохимичния състав на почвообразуващата скала.

По тежест на опасност тежките метали се разделят на три основни групи:

- Първа група - живак, кадмий, олово, арсен, селен, цинк, титан;
- Втора група - кобалт, никел, молибден, мед, хром;
- Трета група - барий, ванадий, манган, стронций, алуминий.

Замърсяването на земеделските земи с тежки метали води до намаляване на добивите и повишаване количеството на продукция, а оттам до преминаването им в хранителната верига. През последните години се наблюдава тенденция за намаляване на замърсяването на земите и почвите. Ежегодно се полагат усилия за премахване на нерегламентираните и локални замърсявания в общината. Реализирани са мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове. Предприемането на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите. В сезона по прибиране на реколтата и през пожароопасния период, във връзка със Закона за опазване на земеделските земи се издава Заповед на кмета на общината за забрана паленето на стърнищата, с цел предпазване от пожари и унищожаване на хумусния слой на почвата. Локални замърсявания на почвите възникват вследствие нерегламентирано изхвърляне на строителни и битови отпадъци от жителите на общината. Замърсяването на почвата с битови, строителни, растителни отпадъци и оборски тор е с локален и силно ограничен характер.

ИЗВОДИ: Почвите са ограничен и практически невъзстановим природен ресурс и е необходимо опазването им да е приоритет на всеки. Само с общи усилия и действия на всички компетентни органи ще се постигнат положителни резултати относно трайното намаляване и/или предотвратяване на дейностите и процесите, водещи до вредни изменения на почвата. Почвите в община Крушари са в сравнително добро общо екологично състояние. При извършените анализи в пунктовете за почвен мониторинг на територията на общината не са регистрирани наличия на тежки метали над ПДК, както засоляване и вкисляване на почвите. Това се дължи на воденето от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилна употреба на пестициди и торове и сеитбооборот.

Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища и образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места.

Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци.

Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени” чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности в самите населени места.

Радиационна обстановка

На територията на Общината няма данни за йонизиращи лъчения и влияние върху хората и околната среда.

Биоразнообразие

Защитени зони и биоразнообразие Мрежата „Натура 2000” е най-амбициозната инициатива, която някога е предприемана за опазване на богатото природно наследство на Европа. Екомрежата е създадена през 1992 г. чрез приемането на Директивата за местообитанията, която заедно с Директивата за птиците представлява крайъгълният камък на политиката за опазване на природата в Европа.

Тя е важен елемент от изпълнението на поетия ангажимент от държавните и правителствените ръководители в Европа по време на срещата им на високо равнище в Гьотеборг през 2001 г. за „спиране на загубата на биологичното разнообразие до 2010 година”. Досега в нея са включени около 20 000 обекта, които обхващат почти 20% от територията на ЕС. Целта на мрежата „Натура 2000” е да се опазват и управляват уязвими видове и местообитания в тяхната естествена област на разпространение в Европа, без оглед на национални или политически граници. „Натура 2000” не е просто система от строго охранявани природни резервати. Тъй като тя е неразделна част от селския пейзаж, важно е обектите да продължават да се управляват по начин, който отчита присъствието на уязвими местообитания и видове. Принципът за управление на екомрежата е, че човек и природа работят най-добре в партньорство помежду си. Този принцип има много предимства както за опазване на природата, така и за хората, които живеят и работят в селски райони. „Натура 2000” на практика е техен съюзник, способстващ за запазване на икономическата жизнеспособност и социалната структура на много от селските райони.

Тя предоставя нови възможности за икономическа диверсификация и вътрешни инвестиции. Към 2020 г. националната мрежа от защитени зони включва:

- 120 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи 23.1% от територията на България;
- 234 защитени зони за опазване на природни местообитания, покриващи 30,3% от територията на България.

Защитени зони Местата, попадащи в екологичната мрежа Натура 2000 се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз - Директива 92 /43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици (Директива за птиците). Съгласно ЗБР защитените зони са места от територията и акваторията на страната, които отговарят на изискванията за наличие на важни за биологичното разнообразие растителни и животински видове и типове природни местообитания, включени в Приложенията на Директивите за местообитанията и птиците.

Защитените зони са територии, предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение.

На територията на община Крушари няма природни паркове и резервати с национално значение, но има природни забележителности като вековни дървета, пещери, скални образувания и др. Вековните дървета са на средна възраст от 150 до 500 г.

На територията на община Крушари се намират шест защитени зони, включени в европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“, както следва:

Защитени зони по ЗБР – Натура 2000 в община Крушари:

- **Защитена зона от Натура 2000 по Директива за птиците 79/409/ЕЕС - BG0002048**
Суха река, обявена със Заповед № РД-853 от 15.11.2007 г. на Министъра на околната среда и водите (обн. ДВ бр. 100 от 30.11.2007г.). Разположена е върху обща площ от 19 562 ха в землището на с. Крушари. На територията на защитената местност са установени 102 вида птици.

- **Защитена зона от Натура 2000 по Директива за хабитатите 92/43/ЕЕС - BG0000107**
Суха река, включена в списъка на защитените зони, приети с Решение на МС №122/2007 г. В границите на общината попадат 7 320 ха от зоната.

Създаването на защитените територии се регламентира от специален Закон за защитените територии (ДВ, бр. 133 от 1998 г.).

Защитени територии по ЗЗТ в община Крушари:

- **Природна забележителност „Александрийската гора“** - обявена със Заповед №656 от 13.09.1979 г., бр. 79/1979 на Държавен вестник. Площ на защитената местност - 71 ха. Цел на обявяване: Опазване на естествената липова гора.

- **Защитена местност „Суха река“** - обявена със Заповед №РД-538 от 12.07.2007 г., бр. 68/2007 на Държавен вестник.

Каньонът на Суха река и околностите му са природна и археологическа забележителност, както за Добричка област, така и за цяла Южна Добруджа. В древността Суха река е била най-големият източник на сладка вода във вътрешноконтинентална Добруджа и е била плавателна. В археологически план каньонът пази останки от древни култури и цивилизации. Суха река започва с три ръкава от Франгенското и Добруджанското плато. В недалечното минало тя е текла в посока север и се е вливала в езерото Олтина (днешна Румъния).

Долината и днес е съхранила дива природа и голямо разнообразие от видове, много от които редки и застрашени от изчезване. Значителна част от богатството на флората в местността “Суха река” е включена в Червената книга на България. В горите се срещат находищата на лечебни растения, описани са повече от 120 вида билки. В българския участък на Суха река се срещат 132 вида птици. 98 от тях гнездят тук, а други са прелетни. 32 вида пернати са с неблагоприятен природозащитен статус в България и Европа. Сравнително голямо е разпространението на грабливите птици. Пещерите и подземните образувания са дали убежище на значителен брой прилепи. Тук са намерени единични екземпляри малък подковонос и трицветен нощник, които са в списъка на световно застрашените видове. Бозайниците в района са слабо проучени. Първото изследване е от 1996 год. От едрите бозайници са вписани благороден елен, сърна и дива свиня, а от дребните – дива котка, лисица, чакал, белка, язовец, катерица, степна мишка и други. Открити са популации от добруджански хомяк и лалугер. Под защита на закона в България са всички видове, а тук те се срещат в голямо разнообразие. Долината предлага отлични места за укритие и хранене на животинските видове.

Картотекирани са 31 пещери на територията на Община Крушари и всички се намират в землищата на селата по поречието на Суха река.

На територията на Община Крушари и по-точно в землищата на селата с. Габер, с. Ефрейтор Бакалово, с. Зимница, с. Капитан Димитрово и с. Огняново попада част от Защитена територия Суха река, с обща площ от 2307.92 ха, обявена със Заповед № РД-538/12.07.2007г. на МОСВ, с цел на обявяване:

- Опазване на територия с характерен ландшафт, включващ характерни за района суходолия, запазени части от камениста степ, скални тераси;
- Опазване местообитанията на защитени, редки и уязвими растителни видове, като: Волжски горицвет - *Abonis volgensis* DC., Тънкожилест пелин - *Artemisia lerchiana* Weber, Светлолюспест пелин - *Artemisia pedemontana* Balbis, Румелийска метличина - *Centaurea rumelika* Boiss., Татарско диво зеле - *Crambe tataria* Sebeyk, Брошово еньовче - *Galium rubioides* L., Емилпопов очеболец - *Potentilla emilli-popii* Nyarady, светлолюспест пелин - *Artemisia pedemontana* Balbis, ледебуров миск - *Jurinea ledebourii* Bunge, азиатска мишовка - *Miniartia mesogitana*;
- Опазване местообитанията на защитени, редки и уязвими животински видове, като: лешников сънливец - *Muscardinus avellanarius*, добруджански хомяк - *Cricetus cricetus*, степна мишка - *Sicista subtilis*, лалугер - *Citellus citellus*, Късоопашат ястреб - *Accipiter brevipes*, Голям ястреб - *Accipiter gentiles*, Малък ястреб - *Accipiter nisus*, Кафявоглава потапница - *Aythya ferina*, Белочела потапница - *Aythya nyroka*, Скален орел - *Aquila chrysaetos*, Малък креслив орел - *Aquila pomarina*, Бухал - *Bubo bubo*, Забулена сова - *Tyto alba*, Белоопашат мишелов - *Buteo rufinus*, Орел змияр - *Circaetus galicus*, Осояд - *Pernis apivorus*, Сокол орко - *Falco subuteo*, Вечерна ветрушка - *Falco vespertinus*, Ливаден дърдавец - *Crex crex*, Орел рибар - *Pandion haliaetus*, Малък корморан - *Phalacrocorax pigmeus*;

Територия Защитена зона Суха река е една от защитените зони, които попадат в Европейската екологична мрежа Натура 2000, Код 0002048, 33 за опазване и поддържане местообитанията на птиците.

Включването на Суха река в зоните по Натура 2000 е предложено от Българско дружество за защита на птиците (БДЗП) и обявено със Заповед № РД-853/15.11.2007г. на МОСВ, обнародвана в ДВ бр.100/30.11.2007г., променен режим на дейностите със Заповед № РД-84/28.01.2013г. на МОСВ.

Зоната, защитена по Натура 2000 включва допълнителни територии и попада в землищата на селата с. Александрия, с. Габер, с. Ефрейтор Бакалово, с. Зимница, с. Капитан Димитрово, с. Огняново, с. Северци, с. Телериг, с обща площ от 25437.78 ха.

• Защитени територии

Природна забележителност “Александрийска гора” - Обявена е със Заповед №656/13.09.1979 г.

с площ 71 хектара. Намира се в землището на село Александрия. Представлява единственото естествено находище на издънкови липови насаждения в област Добрич.

Цели на обявяването на защитената местност:

- опазване на територия с характерен ландшафт, включващ характерни за района суходолия, запазени части от камениста степ, скални тераси;
- опазване местообитанията на защитени, редки и уязвими растителни и животински видове; предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност, екологичен мониторинг и развитие на устойчив туризъм.

Лечебни растения

Важна част от биоразнообразието и особена категория от флората на община Крушари са лечебните растения. Съгласно националното законодателство, Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
- издава разрешителни за ползване на лечебните растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост;
- издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения и предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на мониторинга и кадастъра на лечебните растения за териториите, намиращи се под негова юрисдикция.

В последните години значително нарастна интереса към билките. Те са били и си остават ефективно средство при лечението на редица заболявания. Растенията са достъпна и евтина суровина за приготвянето на лечебни препарати, чайове, напитки и др. Ползването на лечебните растения и някои диви плодове в страната се регламентират от Закона за лечебните растения. Съгласно него общините управляват дейностите по опазване и устойчивото ползване на лечебните растения в общинския поземлен и горски фонд. В Закона за лечебните растения се регламентират начините и режимите, при които държавните органи издават разрешителни за ползване на ресурсите във всички територии. За издаването на разрешителни за ползване за стопански цели се заплащат такси, регламентирани в съответните тарифни таблици одобрени на местно ниво от Общинския съвет.

Съгласно разпоредбите на Закона за лечебните растения /ЗЛР/ „билки за лични нужди” са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден. За корени и коренища, каквито се събират от подезичен залист, разрешеното количество за лични нужди е до 1 кг.

Община Крушари, съвместно с ТП ДГС „Генерал Тошево“, РИОСВ - Варна и други обществени организации трябва да организира контрола за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения. Естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност.

Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации от лечебни растения. Съгласно разпоредбите на ЗЛР, изкупуването и/или първичната обработка на билки се извършва от билкозаготвителни пунктове.

Законът за лечебните растения (ЗЛР) изисква разработването на специален раздел за лечебните растения към Програмата за опазване на околната среда (ОПООС) на всяка община; към плановете за управление на защитените територии, както и към горскостопанските планове и програми. Целта на раздел „Лечебни растения” е да планира ползването, така че то да бъде устойчиво и да осигури опазване на лечебните растения.

Забележка: Подробна информация за лечебните растения на територията на общината, дейностите и мерките за опазване на ресурсите и разнообразието им се съдържа в Приложение - 1 Раздел „Лечебни растения“ към настоящата Програма за опазване на околната среда на община Крушари 2023-2032 г.

Зелена система

Най-важна роля за градската околна среда, санитарно-хигиенните условия на живеене и свързания с това здравен статус на населението на община Крушари има зелената система. Зелената система включва основно зелени площи и паркове, в населените места и извън тях, горски територии, зелени площи, озеленяване с насаждения около пътни артерии, покрай водни обекти-реки, озеленени терени в производствени терени и обекти, гробищни паркове, рекултивирани площи като зелени площи и озеленяване, защитени природни територии, зелени ландшафти с растителност по дерета в земеделски земи.

Зелената система обхваща най-общо следните категории зелени площи:

- Обществени паркове и градини;
- Специализирани паркове и градини;
- Санитарно-защитно озеленяване;
- Транспортно озеленяване;
- Озеленяване за ограничени ползване.

Те имат следните по-важни социални и екологични функции:

- рекреационни (задоволяват потребностите от спорт и отдих;
- естетически и ландшафтно-естетически;
- биоклиматични – приток на свеж чист въздух от зоните извън урбанизираните територии на населените места, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата;
- мелиоративни – преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите;
- екологични – предотвратяване миграцията на замърсителите от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали (от транспорта и промишлеността) в почвата и околната среда. Местата за отдих и зелена система включват градинки и паркове в общинския център и кметствата, които са приоритетно оформени пред сградите с обществено предназначение. Зелените структури в санитарно-защитното озеленяване са с основно екологично предназначение – ветрозащитни пояси, озеленени крайречни сервитути, озеленени дерета и оврази, санитарно-защитни пояси, транспортно озеленяване.

Характерна особеност на общината е уникалното съчетаване на запазени природни феномени, редки растителни и животински видове, плодородни почви и паметници на културното-историческото наследство.

Зелената система е съставена, както от естествени масиви, така и от изкуствено създадени зелени площи в селищните територии. Вътрешноградската зеленина в територията на жилищните райони е подчинена на принципа на благоустрояване на вътрешно-кварталните пространства. Между жилищните сгради са ситуирани площи за детски занимания на открито и отмора на живущите сред зеленината. Деретата и овразите на територията на община Крушари в голямата си част са обраснали с естествена местна влаголюбива растителност. Санитарно-защитни пояси има на определени места в общината, покрай по главните пътища. Транспортното озеленяване включва зеленината и уличните дървета по протежението на главните и второстепенни улици.

Нормативно озеленяването на урбанизираните територии се определя в Закона за устройство на територията, Закона за опазване на околната среда, Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони на МРРБ и Наредба №1 за опазване на озеленените площи и декоративната растителност на бившето Министерство на териториалното развитие и строителството.

Ландшафтното устройство на Община Крушари се обуславя от природогеографските характеристики на региона – географско положение, релеф, климатични и водни ресурси, почвена и геоложка характеристика и биологично разнообразие.

Природните и антропогенни елементи, формиращи видовете ландшафт на територията на общината са:

- Паркове, градини и зелените площи за ограничено ползване в населените места;
- Гробищните паркове;
- Обектите за спорт и рекреация;
- Транспортните обекти и развитите зелени зони около тях;
- Ниви;
- Трайни насаждения;
- Ливади;
- Гори;
- Водни течения и площи и дървесно-храстовата растителност около тях.

Селищни ландшафти

Селищната мрежа е добре развита, обусловена от вековни традиции. Населените места основно са разположени на равнинен терен. Те са с парцелна структура, с голям по площ стопански двор, повечето с изграден център, в редки случаи с характерен архитектурно-градоустройствен образ.

Въпреки общо взето еднообразния селищен ландшафт на селата, той е благоприятно повлиян от дворищното озеленяване.

Селскостопански ландшафти

Селскостопанските земи са една от основните части от територията на общината. Като ландшафт са носители на специфика, която ги отличава от всички останали селскостопански територии в страната. Макар и в не голям мащаб, поземлените участъци с наситените си цветове през всички сезони формират неповторим пейзаж, за което в много голяма степен допринасят горските полезащитни пояси. В процеса на възстановяване на поземлената собственост и свързаното с него „прекрояване” на поземлената структура, характерният пейзаж на селскостопанските земи прояви изключително висока устойчивост.

Горски ландшафти

Със своите разновидности горските ландшафти са тясно свързани с предназначението на горите, които са широколистни в по-голямата си част. Разнообразието им по хабитуси, колорити и възрастови различия е добра предпоставка за формиране на ландшафт в обхвата на горските територии, но се нуждаят от сериозно поддържане и дообогатяване на растителния им състав с нови дървесни и храстови видове с характерен силует и колорит.

Транспортен ландшафт

В общината транспортните ландшафти, които са свързани в мрежа и „прорязват” останалите ландшафти, се формират от републиканските, общинските и останалите местни пътища. Те имат две измерения - „вписване” в ландшафтите, през които преминават, и собствени технически, функционални характеристики.

По отношение на първото измерение трябва да се отбележи, че транспортната инфраструктура е проведена съобразно природните дадености и нарушаването на ландшафтната цялост на територията е незначително.

По отношение на второто, картината е различна в различните части на територията и различните пътища. От гледна точка на техническо състояние и поддръжка като правило те се влошават с намаляването на класа на пътищата. Благоприятен фактор е широко приложеното крайпътно озеленяване.

По отношение на крайпътното „обзавеждане“, обаче, има още много да се желае. Защитените ландшафти са представени от защитените територии и защитените зони, описани в раздел „Биологично разнообразие и защитени територии“.

Територията на общината предлага завидно ландшафтно разнообразие, като много от представените видове и разновидности се отличават с подчертана индивидуалност. Преобладаващата част от ландшафтите притежават добра устойчивост. Антропогенната намеса не е довела до неблагоприятни последици върху тях. Нарушените ландшафти са ограничено представени при варовиковите кариери.

В този раздел като елементи на зелената система на общината се разглеждат следните създадени или облагородени от човека зелени площи в селищата и извън селищните територии:

- обществени паркове и градини;
- специализирани паркове и градини;
- санитарно-защитно озеленяване;

Придружаващо транспортно озеленяване;

- озеленяване за ограничено ползване.

Горските територии, чиито средообразуващ ефект е от изключително значение за екологичната обстановка, са разгледани в друг раздел. Обществени паркове и градини съществуват във всички населени места. Високата задоволеност се дължи от една страна на сериозното нарастване на обществените озеленени площи в селата през периода 1965-1994 г., когато са се оформили центровете на населените места, а от друга - на намаляването на числеността на селското население. Специализирани паркове и градини няма, като се изключат гробищните паркове, които ги има във всички населени места.

От гледна точка на екологичната инфраструктура представителите на общинската територия на санитарно – защитното озеленяване с най – голямо значение са залесените дерета и оврази. Транспортното озеленяване има по протежение на част от извън селищните участъци на пътищата.

Озеленените площи за ограничено обществено ползване са слабо представени в общината. озеленяването на спортни обекти и спортни съоръжения е инцидентно. Защитените територии и защитени зони по Натура 2000 покриват голяма част от територията. Селищата притежават като цяло добро обществено озеленяване, но то се отличава с незадоволително ниво на поддръжане. Защитените територии са регламентирани по съответния ред, режими на ползване и защита, а 34 защитените зони са само утвърдени, точните граници на местообитанията още не са установени и липсват регламентирани режими за ползване и опазване. Това обстоятелство поражда определени трудности пред устройството на общинската територия. Зелените системи и озеленените площи се устройват в съответствие с одобрените общи и подробни устройствени планове на урбанизираните територии и подробни устройствени планове за парковете и градините, като се спазват правилата и нормативите в наредбата.

Зелена система на общината е добре развита и значително надвишава минималните изисквания на ЗУТ. Основен проблем в зелените зони на общинския център са свързани с тяхната поддръжка и стопанисване.

В дейността по поддържането и възстановяването на зелените площи се ангажират и лица включени в програми и форми за временна заетост. Община Крушари планира ежегодно средства за поддръжка на зелените площи в общинския център, но се заделят малко средства за поддържане на зелените площи в крайните квартали и останалите съставни селища на територията на общината.

ИЗВОДИ:

1. Зелените площи в общината са достатъчни, но не всички са добре поддържани и някои се нуждаят от основна рехабилитация и благоустрояване.
2. Средствата за поддържане на зелените площи са недостатъчни.

Отпадъци

Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Битови отпадъци Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот.

Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Крушари, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Търговски и обслужващи обекти.

В община Крушари има добре изградена и успешно функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която обхваща 100% от населението на града и селата.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код **20.03.01**.

Община Крушари е член на Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич“ /РСУО/. В сдружението участват още общините: Добрич, Добричка, Никола Козлево, Генерал Тошево, Шабла, Тервел, Каварна и Балчик.

Регионалното депо за отпадъци при с. Стожер започва да функционира от 01.03.2015 г., т.е. от тази дата започва приемане на отпадъци от територията на общините, включени в обхвата на регион Добрич. Консорциум „РСУО – Добрич“ изпълнява дейностите по експлоатация на „Регионално депо за отпадъци за общини град Добрич, Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари и Никола Козлево“.

Депото включва съоръжения, инсталации, площадки за третиране, рециклиране и обезвреждане на неопасни отпадъци. Строителството на регионалното депо при с. Стожер е инфраструктурен обект, изпълняван по Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 51112122-C011 за проект № DIR – 51112122-13-81 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич“ по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“ по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“.

Бенефициент по проекта е Община град Добрич в партньорство с общините: Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари, Никола Козлево и Сдружение „Регионално управление на отпадъците –Добрич”.

Общата стойност на проекта е 38 877 375,67 лева. Сумата на безвъзмездната финансова помощ възлиза на 36 933 506,89 лева, от които 85% в размер на 31 393 480,85 лева от Европейския фонд за регионално развитие и 5 540 026,04 лева национално съфинансиране от Държавния бюджет на Република България.

Собственото участие на деветте общини партньори по проекта, които ползват регионалното депо е 1 943 868,78 лева. Генерираните битови отпадъци на територията на община Крушари се събират и извозват от Община Крушари и се предават за третиране на регионалното депо при с. Стожер, където се сепарират механично, а остатъците се депонират.

Генерираните битови отпадъци на територията на община Крушари се събират и извозват от общината и се предават за третиране на регионалното депо при с. Стожер, където се сепарират механично, а остатъците се депонират.

Рекултивацията на старото общинско депо за ТБО, което се намира в село Крушари приключи през 2022 г.

Проектът включва дейности по рекултивация на съществуващото общинско депо за неопасни отпадъци, което е разположено в землището на село Крушари, ПИ с идентификатор 40097.223.1. Те имат за цел максимално да се ограничи неблагоприятното въздействие върху околната среда на натрупаните стари отпадъци и да се намали вредното им влияние върху почвата, водите и въздуха.

Рекултивацията на депото протече на два етапа – техническа рекултивация и биологична рекултивация, както и последващ 30 годишен мониторинг. Техническата рекултивация включва пробутване, локализиране на отпадъците в новооформено тяло на депото, почистване и изграждане на газоотвеждаща система. Биологичната рекултивация включва облагородяване на терена със затревяване тревни растителни видове, съответстващи на района. Площта, която се рекултивира е с нарушена структура и почвено плодородие в резултат на дългогодишното натрупване на отпадъци.

Един от основните екологични проблеми на общината е свързан с отпадъците. Той включва периодичното образуване на нерегламентирани замърсявания, неоползотворяването на органичния и биоотпадък, смесването на рециклируемите отпадъци с ТБО и приходите от такса „Битови отпадъци”, които не покриват разходите, свързани с управлението им.

На територията на община Крушари няма установени нерегламентирани сметища, а при възникване на такива, същите веднага се почистват и ликвидират.

Отпадъците не само повърхностно замърсяват околната среда, но и ограничават използваемостта на земята, създават хигиенни проблеми и дразнят естетическите възприятия на хората. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси, те се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението.

От друга страна отпадъците са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторната употреба води до съхранение на природни ресурси.

Ето защо управлението им е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база, и не на последно място висока обществена отговорност. Новата и ефективна стратегия за управление на твърдите битови отпадъци ще:

- повиши привлекателността на града и околностите му;
- намали и предотврати риска за здравето на хората;
- подобри състоянието на околната среда и нейната привлекателност;
- намали замърсяването на реки, води и почви;
- намали потреблението на природни ресурси за сметка на преработка на отпадъци;
- подобри условията за икономическо развитие и чистотата в населените места;
- подобри условията за развитие на селското стопанство в общината, например чрез производство на компост от органични отпадъци;
- подобри качеството и разшири обхвата на предлаганите услуги по третиране на отпадъци.

Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците. Консуматорските и потребителски навици на населението в различните сезони на годината влияят върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Поради това, изследванията при определяне на морфологичния състав на отпадъците се извършват така, че да бъдат обхванати 4-те годишни сезона (зима, пролет, лято и есен).

Целта е да се отчете сезонната неравномерност и колебанията в състава на отпадъците. Характеристика на отделните фракции общо за четирите сезона:

- Хартия - вестници, списания, учебници, листи, амбалажна хартия, санитарна хартия и др.
- Картони-кашони, опаковки от сокове, кутии и др.
- Метали - опаковки от безалкохолни и алкохолни напитки, консервени кутии, капачки и др.
- Гума - гумени изделия, играчки и др.
 - Текстил - дрехи, парцали, трикотаж, завивки и др.
 - Пластмаса - опаковки, кутии, бутилки, фолио, пластмасови изделия, торбички и др.
 - Градински и растителни - растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.
 - Инертни - пепел, сгур и пръст и др.

Данните за морфологичния състав са необходими при избор на съоръжения за предварително третиране и обезвреждане и системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива.

В изпълнение на Договор между Община Крушари и „Уейст Солюшънс България“ ЕООД през 2022 г. е изготвен морфологичен анализ на отпадъците, депонирани от община Крушари в Регионалното депо.

Морфологичният анализ на състава и количеството на битови отпадъци, образувани на територията на община Крушари се извърши в периода май-декември 2022 г., съгласно Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, утвърдена със Заповед № РД-149/26.02.2019 г. на Министъра на околната среда и водите.

Анализът от пролетната проба е извършен на 11.05.2022 г. - битовият отпадък е от селата Поручик Кърджиево, Северняк и Коритен – райони с ниско застрояване, еднофамилни къщи. Теглото на средната проба, подлежаща на морфологичен анализ е 129,600 кг.

Анализът от лятната проба е извършен на 27.06.2022 г. - битовият отпадък е от село Телериг – район с ниско застрояване, еднофамилни къщи. Теглото на средната проба, подлежаща на морфологичен анализ е 133,400 кг.

Анализът от есенната проба е извършен на 11.10.2022 г. - битовият отпадък е от селата Крушари и Телериг – райони с ниско застрояване, еднофамилни къщи. Теглото на средната проба, подлежаща на морфологичен анализ е 130,300 кг.

Анализът от зимната проба е извършен на 08.12.2022 г. - битовият отпадък е от село Крушари. Теглото на средната проба, подлежаща на морфологичен анализ е 126,760 кг.

От направените сезонни морфологични анализи на генерираните отпадъци на домакинствата се вижда, че най-висок е процента на пластмасата, следван от инертните материали, хранителните отпадъци и ситната фракция < 4 см.

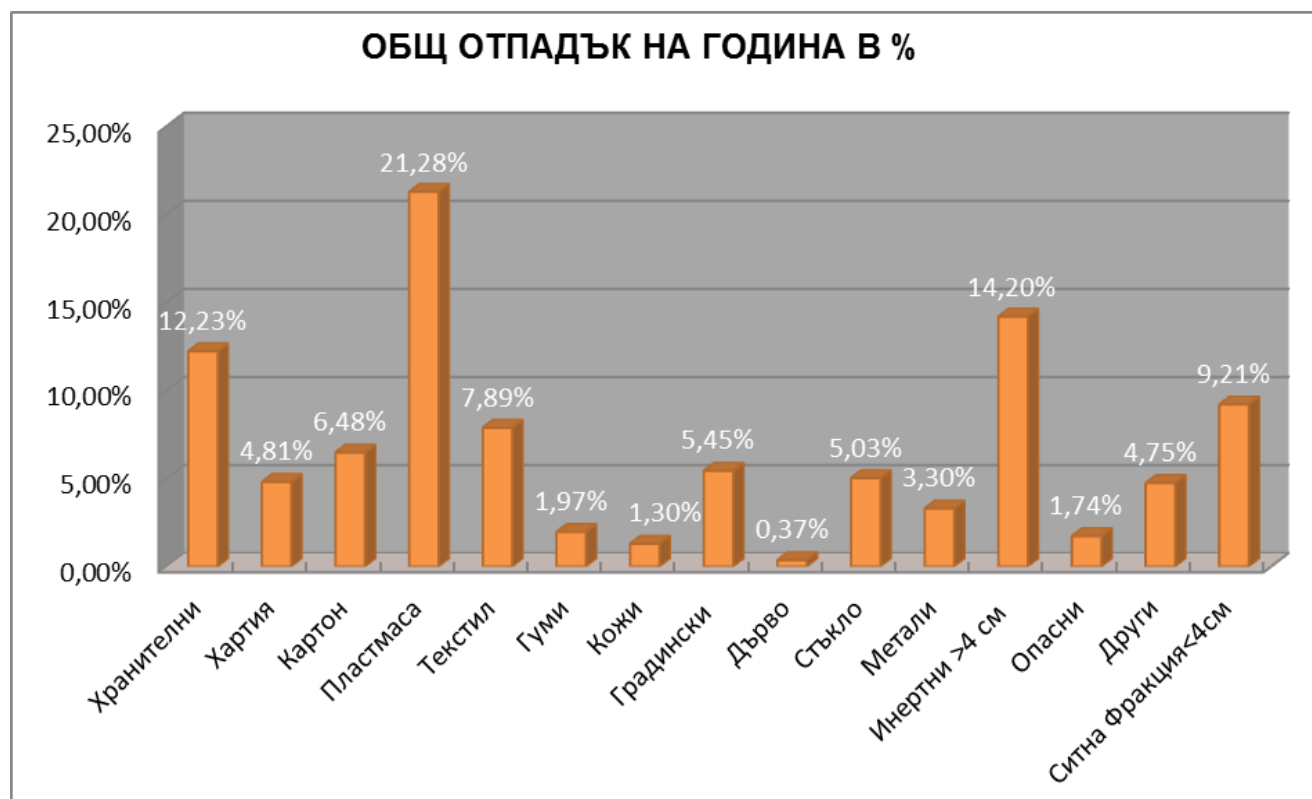
Съгласно Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, за общини с население от 3 000 до 25 000 души нормата на натрупване на жител на година на смесени битови отпадъци без разделно събрани, е определена на 295,5 тона за периода 2012-2015 г. В този случай жителите на община Крушари генерират със 184,09 кг. по – малко отпадъци.

Цифрата от 111,41 кг/ж/год. е по-ниска от посоченото в НПУО 2021-2028 г., че за периода 2008-2018 г. образуватите битови отпадъци намаляват от 590 до 407 кг/ж/год.

НН по отчетни данни	С Разделно Събрани	Без Разделно Събрани
Количество отпадъци (кг)	407660	407660
Население	3659	3659
НН	111,4129544	111,4129544

Изчисленията са направени по данни наНСИ за населението през 2021г.

В следващата графика е представено нагледно съотношението между отделните фракции отпадъци на годишна база.

Изводите от направения морфологичен анализ на отпадъците са представени в следната таблица:

ИЗВОДИ				
Фракции с най-висок средногодишен процент	Пластмаса	Инертни>4 см	Хранителни	Ситна Фракция<4см
Фракции с най-нисък средногодишен процент	Дървесни	Кожа	Опасни	Гума
Фракции с най-изразена сезонна флукутация	Хранителни	Текстил	Градински	Ситна Фракция<4см
Фракции с най-слаба сезонна флукутация	Дървесни	Опасни	Кожа	Гума

Особено високо е присъствието на пластмаса в общия поток битови отпадъци, като превес имат рециклируемите материали спрямо неретикулируемите такива. Това е така, защото няма въведена система за разделно събиране на такива отпадъци. Високото съдържание на инертни материали >4 см през всичките анализирани сезони, в състава на които влизат основно строителни отпадъци, предполага да бъдат насочени повече усилия към извеждането на тази фракция от общия отпадъчен поток.

С 12 ,23 % хранителните отпадъци се нареждат на трета позиция. Те също проявяват определена сезонност. Най-високо е съдържанието на тази фракция в лятната и есенната проби.

Завишение се наблюдава и при ситната фракция < 4см, която е представена от пръст, пепел и кал в общия битов отпадък. Високи стойности на тази фракция са констатирани във всичките сезонни доклади.

Представените анализи и статистика следва да насочат вниманието на Община Крушари към :

- Въвеждане на система за разделно събиране на масово разпространените отпадъци. Организиране на сезонни кампании за разделно събиране на различни отпадъци – пластмаса, текстил, хартия;
 - Организиране на съвместни кампании, инициативи с ръководствата на училища и детски градини; Активна работа с подрастващите по теми, свързани с опазване на околната среда;
 - Разширяване на разделното събиране на биоразградимите и биоотпадъците и предаването им за последващо оползотворяване във всички населени места от общината;
 - Извеждане на строителни отпадъци от общия отпадъчен поток и организиране на система за разделно събиране и предаването им за последващо третиране с определяне на специални площадки във всяко населено място, предназначени само за строителни отпадъци.
- Проблемите по опазването на околната среда ще бъдат приоритизирани все повече от националното законодателство предвид европейската правна рамка в тази област и ангажиментите на местните власти.

Биоразградими отпадъци

В съответствие с Националния стратегически план Община Крушари следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци, с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост).

Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021 г.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими“) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата.

Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин. Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25 до 40% от общото количество битов отпадък, отделен от домакинствата.

Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста.

В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поэтапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци. Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни;
- закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);
- натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата);
- натрупване на смесени купчини с оборска тор (купчините не се обръщат след това, но след това компостираната оборска тор се използва като подобрител на почвата);
- изгаряне на градински отпадъци и листа.

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък.

В община Крушари е изградена система за разделно събиране и транспортиране на биоразградими и биоотпадъци, но не е въведена всеобхватна система за фамилно компостиране на градински отпадъци.

В Община Крушари са разположени 49 броя кафяви контейнери за зелени и биоразградими отпадъци, които се извозват за компостиране на регионалното депо в с. Стожер. За събирането на отпадъците от малките населени места на общината за сега не се предвижда въвеждането на система за събиране и извозване до съоръжението за компостиране.

Компостирането на растителните отпадъци в мястото на образуването им е в синхрон с приетите принципи за управление на отпадъците. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата. При реализацията на целите може да се кандидатства за финансово подпомагане от страна на ПУДООС и ОПОС.

Обхващането на все по-голям брой семейства в системи за домашно компостиране е възможно чрез постоянно информиране на населението за възможностите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци и предоставяне на контейнери за компостиране на семействата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци. За отчитане на ефекта от тази мярка е необходимо предоставянето на компостери на отделните домакинства да бъде обвързано с изискване за своевременно представяне на информация от общините за постигнатите нива на намаление на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране.

Един от подходящите методи на биологично третиране, подходящи за условията на общината е анаеробното разграждане, при което се отделя биогаз за производство на енергия и компостирането (домашно и/или полево), при което произведения компост има възможност да се използва за рекултивация на нарушени терени, в земеделието, при озеленителни и възстановителни дейности при строителни проекти и др. Съгласно Националната програма за прилагане на Директива 99/31/ЕС:

- 100% биоразградими са хранителните, хартиените, картонените, дървесните и градинските отпадъци;
- 20% от текстилните отпадъци;
- 25% от отпадъците от кожи

В съответствие със Закона за управление на отпадъците чл. 31 ал. 1 т. 2 – целта е най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Същата правна норма на ЗУО поставя следните актуални цели, в сила от 05.03.2021 г.:

- най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Целите по чл. 31, ал.1, т. 3 - 6 се постигат поэтапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби. Във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 на ЗУО, целите по чл.31, ал.1 се изпълняват съвместно от всички общини в региона в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6.

Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци до 2020 г. допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Следователно стойностите са значително над допустимите минимални стандарти.

Анализите показва, че в община Крушари има добри предпоставки за въвеждане на разделно събиране на отпадъци с биологичен произход и съответното им оползотворяване, напр. чрез компостиране. Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на Регионалното депо. Предвижда се и въвеждане на система за домашно компостиране.

Строителни отпадъци

Община Крушари има пряк ангажимент към строителните отпадъци в малки количества, генерирани от ремонтните дейности на домакинствата. В този смисъл анализът и прогнозите са фокусирани върху този поток строителни отпадъци. На територията на общината няма изградено депо или площадка за депониране/третиране на строителни отпадъци и не съществува система за организирано разделно събиране и последваща повторна употреба на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци през последните години. Тенденцията е за нарастване на количеството образувани отпадъци от строителство и разрушаване (ОСР) и висок дял на инертни материали в морфологичния състав на отпадъците, образувани на територията на община Крушари.

Това показва незаконосъобразно изхвърляне и смесване на битовия със строителни и биоразградими отпадъци от населението и налага предприемане на адекватни мерки по отношение на ефективното управление на отделните потоци отпадъци. Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсява зелените площи в самите населени места. За строителните отпадъци, от обичайните ремонти на жилищата, има форма, по която да бъдат контролирани. Гражданите са писмено информирани от врата на врата, от специалисти на общината при започване на строителна дейност в определено домакинство, за реда и начина на обезвреждане и извозване на строителните отпадъци. Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци и за биоразградими отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и функционирането на надеждна система и съоръжения за депониране и рециклиране на строителни отпадъци в община Крушари.

Съгласно нормативните разпоредби едрогабаритните отпадъци се събират в съдове тип „Вана” и се транспортират до регионално депо. В договора на Община Крушари със фирма „Уейст Солюшънс България“ ЕООД е заложено осигуряването на 4-7 куб. м. контейнери за строителни отпадъци. При желание и писмено заявление в общинска администрация от страна на гражданите, извършващи ремонт в жилищата си, се осигурява извозването на строителните отпадъци от домакинствата. Общината издава разрешителни за извозване на строителните отпадъци на Регионалното депо със съоръжения в с. Стожер от оторизирана фирма.

За експлоатацията на регионалните депа са издадени съответните комплексни разрешителни (КР), по реда на Глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда. В издадените КР на Регионалните депа за отпадъци в страната е разрешено приемането за депониране на битови, производствени и строителни отпадъци. Допълнително в КР е разрешено на операторите на депата да приемат следните отпадъци (основно строителни) за извършване на дейности по тяхното оползотворяване:

- 17 01 01 Бетон;
- 17 01 02 Тухли;
- 17 01 03 Керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия;
- 17 01 07 Смеси от бетон, тухли, керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06;

- 17 05 04 Почва и камъни, различни от упоменатите в 17 05 03;
- 17 05 06 Изкопани земни маси, различни от упоменатите в 17 05 05;
- 20 02 02 Почва и камъни.

Оползотворяването на подходящи фракции от посочените отпадъците включват основно дейности, свързани с подравняване и запръстяване на отделните пластове натрупани отпадъци (дневните работни участъци) в клетките за неопасни отпадъци при експлоатацията на съответното регионално депо. В повечето случаи, при постъпване на ОСР на депата, същите се използват за уплътняване и запръстяване на отпадъчното тяло, формирано от битовите отпадъци. Част от ОСР, постъпващи от строителни фирми и инвеститори могат да се използват от операторите като материали за укрепване на вътрешните обслужващи пътища на територията на депата. С използването на инертни ОСР като бетон, тухли, керемиди, плочки, керамични изделия, почва и камъни за запръстяване на натрупаните в депото битови отпадъци се допринася за ограничаване на: - емисиите от миризми и прах от депото; - разнасяните от вятъра отпадъци; - запалванията на отпадъците в депото.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците. В бъдеще общината ще може да получава надеждни данни в случаите, когато извършва процедурите за одобрение на планове за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

Производствени и опасни отпадъци

„Опасни“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци. Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците, се водят на отчет в РИОСВ – Варна. Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение №2 към §1, т.13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение №1 към §1, т.11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети.

Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор. Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по-широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата.

Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно.

Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

На територията на общината няма генератори на производствен отпадък и изградена инфраструктура за разделно събиране и третиране на опасни отпадъци. При констатиране такива се използват услугите на лицензирана фирма.

Специфични потоци отпадъци

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми, текстил и обувки. Редица европейски директиви регулират специфичните потоци от отпадъци - например, отпадъци от титаниев диоксид, опаковки и отпадъци от опаковки, полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ), отпадъчни батерии и акумулатори, канализационен шлам, излезли от употреба превозни средства (ИУПС), отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и ТОЗ (трайни органични замърсители).

Друга група от директиви регулира операциите по третиране на отпадъците: изгаряне, съвместно изгаряне на отпадъци и депониране на отпадъци чрез заравяне. Регламент (ЕО) №1013/2006 покрива трансграничните превози на отпадъци. „Негодна за употреба батерия или акумулатор” /НУБА/ е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане. За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия: - редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане.

Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.

- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;
- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;
- предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- Екологична – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- Икономическа – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

Община Крушари е установила сътрудничество с организации по оползотворяване на отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и с организации за оползотворяване на излезли от употреба батерии и акумулатори, и МПС. Минимум веднъж годишно се правят акции за предаване на разделно събраните отпадъци на територията на общината от електронно и електрическо оборудване, батерии и акумулатори и др.

Община Крушари има сключен договор за сътрудничество в областта на разделното събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори с фирма „Трансинс батери” ООД.

Община Крушари има сключен договор за сътрудничество в областта на разделното събиране на излезли от употреба моторни превозни средства /ИУМПС/ с фирма „Българска рециклираща компания” АД. Няма данни за събраните количества.

Отработени масла Задълженията на общината в това отношение се определят от „Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти“, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г.

Съгласно чл. 39 ал. 1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес тъй като количеството масла, за чието оползотворяване е отговорна, нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението. Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване Задълженията на Общината се определят от „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване“, приета с ПМС №355/28.12.2012 г. с последни изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.

Съгласно чл. 27, ал. 1 от Наредбата, Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО. Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл. 35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината. В Общинска администрация има обособени пунктове за събиране на негодни за употреба тонер касети и луминесцентни лампи от дейността ѝ. Информацията за управлението на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се набира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци.

Отпадъци от текстил и кожа (обувки)

Милиони тонове облекла се изхвърлят на сметищата в Европа всяка година. Тези количества стават все по-големи и по-големи, заради водещия бизнес модел на „бързата мода“ и свръх консумацията на дрехи. Нараства значително проблема с местата за депониране на отпадъци. Някои видове дрехи в сметищата имат нужда от повече от 50 години, за да се разградят. Те остават там за десетилетия и отделят вредни газове, които са сред основните парични за глобалното затопляне. Токсични вещества се просмукват в почвата и подземните води и вредят на околната среда в продължение на години.

Губят се ценни ресурси, които биха могли да се оползотворят.

Отклоняването на този отпадък от сметищата ще има огромен положителен ефект върху околната среда. Схемата за разширена отговорност на производителя (РОП) се прилага успешно по отношение на 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО): опаковки (от 2004 г.); ИУМПС (от 2005 г.); ИУЕЕО (от 2006 г.); отпадъчни масла и нефтопродукти (от 2006 г.); батерии и акумулатори (от 2006 г.); и гуми (от 2011 г.). При тази схема, лицата, пускащи на пазара продукти, които се превръщат в МРО, са задължени по силата на ЗУО и специфичните наредби за постигане на количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО. Създадени са и се поддържат съответните публични регистри на задължените по схемата лица. Анализът на отпадъците показва, че най-добри постижения от гледна точка на йерархията на управление на отпадъците са постигнати за МРО. Това дава основание добрите резултати от прилагане на схемата за 6-те групи МРО схемата да се разшири и за други продукти.

С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъдат включен и този отпадъчен поток. С развитието на модела т.нар. „бърза мода (fast fashion)“, което води до големи щети на околната среда както от гледна точка на производството, така от гледна точка на третирането на образуваните текстилни отпадъци, увеличаването броя на контейнери/пунктове за отпадъци от текстил с цел повторната им употреба е адекватна добра практика.

За постигане на по-добра ефективност на рециклирането и повишаване на количествата рециклирани битови отпадъци е необходимо да бъде въведено допълнително задължително разделно събиране на отпадъците от текстил и кожа.

С промените в ЗУО, Общините са длъжни да започнат да събират разделно отпадъците от обувки и текстил. Кметът на общината сключва договор само с една организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др. Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват. Към момента не функционира система за получаване на данни за точното количество образувани болнични отпадъци в общината.

В община Крушари не се събират данни за болничните отпадъци поради незначително малкото им количество. В общината няма болници. Функционират 1 медицински център, 3 общопрактикуващи лекари и 1 индивидуална практика по дентална медицина.

Утайки от ПСОВ

На територията на община Крушари няма ПСОВ.

ИЗВОДИ:

Основните методи за обезвреждане на битовите отпадъци в община крушари са сепариране, отсортиране, рециклиране, оползотворяване и депониране. Необходимо е въвеждане на системи за разделно събиране и управление на биоразградими, текстилни отпадъци и обувки.

Общината трябва да осигури разделното събиране и оползотворяване на строителните отпадъци и да оптимизира и поддържа системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки.

Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно.

Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настояща програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др.

Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението. Шумът е комплекс от звуци, които действат неблагоприятно върху човешкия организъм. Минималната звукова енергия, която при човека е в състояние да предизвика слухово възприятие, се нарича долен слухов праг и се означава с 0 децибела.

Най- горната граница, при която човек възприема звука като болка, се нарича горен слухов праг или праг на болката и отговаря на сила на звука от 130 децибела при 1000 херца честота. Освен сила звукът се характеризира и с височина /честота/. Човешкото ухо може да възприема звуци с честота от 16 до 20 хиляди херца. Едно трептене в секунда е 1 херц. Съгласно Закона за защита от шума в околната среда той е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в това число шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт, от инсталации и съоръжения на промишлеността, и от локални източници на шум. Шумът и вибрациите по своето хигиенно значение са на едно от първите места сред неблагоприятно действащите фактори в работната и околна среда. Граничните стойности на нивата на шум за различните територии и урбанизирани зони в зависимост от предназначението им за дневен, вечерен и нощен период, са регламентирани в Наредба №6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите по показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето.

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили. Община Генерал Тошево не е определена като критичен район в акустично отношение, поради което не са предприемани мерки за борба с шумовото натоварване. Съгласно Закона за защита от шума в околната среда, РИОСВ – Варна контролира единствено промишлени източници на шум в околната среда, с цел спазване на нормите за нива на шум в съответните зони и територии, както и в най-близките места за въздействие.

Задължение за провеждане на собствен мониторинг на шум в околната среда и представяне в РИОСВ на резултатите от тях, имат единствено предприятия с издадени комплексни разрешителни по смисъла на Закона за опазване на околната среда.

В община Крушари не са установени наднормени стойности на шум.

Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

Състоянието на средата се определя от измененията настъпили в основните нейни параметри, следствие от човешката дейност – замърсяване на атмосферата, водите и почвите с производствени и битови вредности от дейността на транспорта, акустично натоварване на средата, йонизиращи и нейонизиращи лъчения, проблемите с третирането на отпадъците. Основните проблеми, резултат от антропогенната дейност са:

- Високите нива на шума – резултат от функционирането на транспорта и отделни точкови източници;
- Замърсяването на атмосферата от линейни (транспорт) и точкови (производствени и битови) източници;
- Йонизиращи и не йонизиращи лъчения; Разкритите екологични проблеми в голяма степен се дължат на:
- Преминаване към по-евтини технологии за снабдяване с топлоенергия, съпроводени с повисоки емисии в атмосферния въздух;
- Липса на финансови средства в производствения сектор за опазване качеството на атмосферния въздух;
- Липса на финансови средства за осъществяване на инфраструктурни и благоустройствени проекти за опазване качеството на атмосферния въздух;
- Продължаващ процес на подценяване на ролята на зелената система и хаотичното усвояване на земеделски земи за производствени нужди;

Посочени са зони и/или обекти със специфичен хигиенно-охранителен статут. Към тази категория се отнасят зони, които по силата на съответни наредби, следва да бъдат взети под внимание в процеса на планиране. Зоните и обектите със специфичен санитарно-охранителен статус са всички водоснабдителни съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, помпените станции за питейни води, ПСОВ, гробищни паркове, депа за отпадъците, кариерите, автосервиси, автогари, гари и летища, и много други.

Здравно-хигиенни рискове съществуват и в местата, където обитава предимно население от ромски произход, които имат типови постройки без възможности за поддържане на необходимата хигиена, както и недостатъчно ефективна инфраструктура /водопровод и канализация/. Съществуват реални инфекциозни рискове (вирусен хепатит, морбили и др.), също така стоят на преден план и проблемите с битовите отпадъци и по-специално нерегламентираното им изхвърляне, което може да засегне и живеещото в съседство население.

Здравен проблем представлява замърсяването на атмосферния въздух в жилищните зони с дразнещи газове - азотни и серни диоксиди, вещества с общо системен токсичен ефект. Значение имат замърсителите със сензибилизиращо действие (органични частици, алдехиди, феноли, сажди и катрани). Естественният радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Източници на това йонизиращо лъчение са вторичното космично лъчение и естествените радионуклиди, намиращи се в атмосферния въздух, почвите, водите, храните и човешкото тяло. Измерваната величина е мощност на дозата на гама-фона и е специфична за всеки пункт, област, регион.

Данните за мощността на дозата гама-лъчение за страната се получават в реално време от 27 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

Автоматизираната система осигурява оперативна информация в случай на инцидентно повишаване на радиационния фон, както при ядрена авария на територията на страната ни, така и при трансграничен пренос на радиоактивно замърсяване. Системата обезпечава с данни в реално време Аварийния център на Агенцията за ядрено регулиране и Главна Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерството на вътрешните работи, с което се осигурява възможност, в случай на радиационна авария, да се приложат своевременно подходящи мерки за защита на населението и околната среда.

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве.

Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата.

Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта. Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

На територията на община Крушари няма изградени обекти и други антропогенни източници, които са доказани замърсители, допринасящи за промяна в радиационната обстановка.

Не са известни данни за разположени на територията на общината значителни източници на нейонизиращи лъчения. Няма установено завишаване на естествения радиационен фон.

ИЗВОДИ :

- **Акустичната обстановка във всички селища на община Крушари е благоприятна. Периодичното движение на МПС-та не може да се приеме за друга освен като обичайна характеристика на шума, съобразно вида на двигателя им.**
- **Рисков фактор е евентуалното възникване на точкови източници на шум под формата на работилници или ателиета за услуги в рамките на регулация, генериращи шум над пределно допустимите норми.**
- **Радиационният гама фон в област Добрич, в частност и в община Крушари е в границите на характерните за страната фоновы стойности.**
- **Не са наблюдавани повишавания на специфичните активности на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух.**

4. Управленски и финансови фактори

4.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства.

Кметът на общината назначава за срока на мандата си заместник-кметове, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на дейността му.

Кметът на общината определя със заповед заместник - кмет, който да изпълнява функциите му при негово отсъствие от общината. Към функциите на кметовете и кметските наместници в селата спадат: упражняване на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място; подпомагат воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място, изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица. Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство.

Съгласно Закона за опазване на околната среда, кметът има следните задължения: - да информира населението за състоянието на околната среда; да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;

- да организира управлението на отпадъци на територията на общината;
- да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;
- да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината. Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за:

- осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на Общинския съвет са:

- да определя размера на такса „битови отпадъци” и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;
- да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;
- да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др. Кметът е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на територията на общината.

Ежегодно в срок до 31 март, кметът трябва да представя в РИОСВ отчет за изпълнение на двете програми. Защитата от шума в околната среда е уредена, чрез Закона за защита от шума, според който Кметът на общината е длъжен:

- да упражнява контрол по спазване на Закона;
- да организира и регулира движението на автомобилния транспорт;
- при необходимост от извършване на измервания на нивото на шум, контролът се осъществява съвместно с РЗИ.

Съгласно Закона за водите, кметът на общината е длъжен:

- да осъществява контрол при изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи на битовите отпадни води;
- изграждането и поддържането на водопроводните мрежи, изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално ползване.

Съгласно Закона за лечебните растения кметът на общината:

- организира изпълнението на дейностите с лечебните растения;
- издава позволителни за бране на билки от земи общинска собственост.

Отговорни за опазване на околната среда и управлението на дейностите с отпадъците са:

Кмета на общината, Общинския съвет, Заместник-кмет, Кметове на населени места и Кметски наместници, както и специалистите по екология и опазване на околната среда от Общинската администрация. Изпълнението на настоящата Програма за опазване на околната среда на община Крушари за периода 2022-2032 г., изисква подобряване на институционалния капацитет и засилване на контролните функции на местно ниво.

В Общината дейностите по опазване на околната среда, чистота и управление на отпадъците се извършват от:

Кмет - ресорен Заместник кмет – Кметове на населени места и служители в отдел „Териториално устройство, строителство, инвестиционна дейност и екология“.

Към Общински съвет - Крушари има сформирана постоянна комисия по „Селско стопанство, гори и екология“, която разглежда и обсъжда всички предложения свързани с управлението на отпадъците и опазването на околната среда, преди вземането на окончателни решения от Общински съвет.

В администрацията са назначени отговорни служители, които освен дейностите свързани с опазването на околната среда, поддържането на чистотата на населените места, сметосъбирането и сметоизвозването, поддържането на зелените площи, изпълнение на предписания и указания от РИОСВ, МОСВ, БДУВ и други, активно участват в разработването, кандидатстването и изпълнението на общински проекти в областта на околната среда, финансирани от различни източници.

4.2. Сътрудничество с други институции и организации

Община Крушари следва да си сътрудничи по проблемите на опазване на околната среда със съседните общини: Шабла, Каварна, Генерал Тошево, Балчик и община Добричка. За решаване на проблемите по управление на отпадъците Община Крушари работи в тясно сътрудничество с останалите общини, членове на РСУО - Добрич, а именно: Добрич, Добричка, Генерал Тошево, Никола Козлево, Шабла, Тервел, Каварна и Балчик.

За решаване на проблемите на околната среда общинската администрация трябва да си сътрудничи с всички фирми, бизнес организации и граждани на нейната територия.

- С „ВиК“ дружеството за получаване на:

- разрешение за задоволяване на битовите и производствени нужди;
- водовземане от градската водопроводна мрежа;
- разрешителни за заустване на производствени отпадъчни води в градската ПСОВ и емисионни норми за отпадъчните води;

- По проблемите на околната среда и здравния статус на населението община Крушари поддържа информационен обмен и е партньор със следните регионални органи на централни ведомства:

РИОСВ – Варна;
ИАОС и Регионална лаборатория/РЛ/ - Варна към ИАОС;
РЗИ – Добрич към МЗ;
„Басейнова дирекция” – „Черноморски район“ – Варна; – „Басейнова дирекция“ – „Дунавски район“ – Плевен;
Областна администрация – Добрич;
„Областна дирекция земеделие и гори” – Добрич, към МЗГ;
Отдел „Статистически изследвания - Добрич“ към НСИ;
Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението”;
ТП ДГС „Генерал Тошево“;
Областна дирекция по безопасност на храните – Добрич и др.

4.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по опазване на околната среда

Дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците се организират и осъществяват от Общинска администрация – Крушари и назначените за целта служители. Разходите за тези функции в общинския бюджет се покриват предимно от приходите от такса „битови отпадъци“, глоби и санкции по закони и наредби, свързани с опазване на околната среда и други собствени приходи на Общината.

Необходимостта от изграждането на нови съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците и осъществяване на дейности, свързани с предотвратяване на последиците от климатичните промени, бедствия, аварии и катастрофи, пряко свързани с опазването на природата и околната среда ще постави остро въпроса за тяхното финансиране. Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа за битовите отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Крушари.

Възприетият подход за финансиране на дейностите по управление на отпадъците се основава на принципа „замърсителят плаща“, който се въвежда с такса „Битови отпадъци” за населението, на основание чл. 62 и чл. 63 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ).

Общинският съвет определя размера на такса „Битови отпадъци” за дейностите, предвидени със ЗМДТ. Общинският съвет приема наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, в т.ч. и таксата „Битови отпадъци”. Прилагането на принципа „замърсителят плаща” изисква възстановяване на всички разходи за извършваните в момента дейности, както и за бъдещото въвеждане на нови съоръжения и услуги като включва: събиране, транспорт и депониране на отпадъците.

Цената за депониране на отпадъци трябва да възстановява разходите за изграждане на депото и да покрива разходите за експлоатация, мониторинг, закриване и след експлоатационни грижи за площадката на депото за период не по-кратък от 30 години, съгласно изискванията на Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци - ДВ, бр. 80 от 13 септември 2013 г.

При вземането на решение за определяне размера на такса „Битови отпадъци” ръководството на Общинска администрация Крушари и Общински съвет Крушари се съобразяват и със социалната поносимост на предлаганата услуга. Отчитайки конкретните условия на Община Крушари, постъпващите средства при правилно и целенасочено управление на отпадъците могат да осигурят една нормална организация за задоволяване нуждите на населението от качествени комунално-битови услуги.

Съгласно Закона за местните данъци и такси в такса „Битови отпадъци” следва да се предвидят разходи за: закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци; почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Практиката показва, че начинът по който се изчислява такса „Битови отпадъци” далеч не стимулира населението да участва в системите за разделно събиране на рециклируемите отпадъци, както и не води до пълно финансово покритие на нуждите и разходите за управление на битовите отпадъци. Това обуславя значителния финансов ресурс, който е непосилен за общинския бюджет, не се осигурява от такса „Битови отпадъци” и за изпълнението на част от дейностите по управление на отпадъците Общината търси алтернативни решения за финансиране от други финансови организации – ПУДООС, Оперативните програми и др. външни донорски програми. По силата на националното законодателство, Общинската администрация е изцяло отговорна за организиране на дейностите по управление на битови отпадъци и поддържане чистотата на населените места. Финансирането на услугите и дейностите се осигурява със средствата, предвидени в общинския бюджет, осигурени чрез такса „битови отпадъци”, заплащани от домакинствата и промишлеността. Размерът на таксата се приема от Общинския съвет ежегодно.

Организационните схеми, правата и задълженията на гражданите, юридическите лица и едноличните търговци, както и на общинската администрация във връзка с осъществяването на дейностите по управление (събиране, обезвреждане и оползотворяване) на битовите и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на основание чл. 22 и във връзка с чл. 19 от Закона за управление на отпадъците /ЗУО/ са регламентирани в общинска Наредба за управление и финансиране на дейностите по третиране на битови и строителни отпадъци на територията на общината, приета от Общински съвет - Крушари. Същата Наредба определя и размера и реда за плащане на такси за битови отпадъци, съгласно Закона за местните данъци и такси /ЗМДТ/, както и такси за строителни отпадъци от домакинствата и приравнени към битовите отпадъци, разрешени за депониране на депото за битови отпадъци.

Регламентиран е и контролът и санкциите за нарушаване разпоредбите на цитираната Наредба. Общината осигурява средства, необходими за извършване на дейността по събиране, извозване и обезвреждане на битовите отпадъци основно от такси смет, определени съгласно ЗМДТ, от таксите за ползване на депата от причинителите на подобни на битовите и строителни отпадъци от домакинствата и от други източници. Таксата за битови отпадъци се заплаща за услугите: събиране, извозване и обезвреждане в депата или други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общински съвет, въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи за:

1. Осигуряване на съдове за събиране и временно съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи, кошчета и др.

2. Събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други съоръжения и инсталации за обезвреждането им, в т.ч. разделно събиране.

3. Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации и съоръжения за обезвреждане на битовите отпадъци, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците.

4. Почистване на уличните платна, площади, алеи и останалите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

5. Поддържане на автопарка и закупуване на нова техника. Съгласно чл. 66, ал.1 от Закона за местните данъци и такси таксата за „Битови отпадъци” се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общински съвет въз основа на одобрена план – сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други; събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;

- проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците и почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Размерът на такса битови отпадъци се определя за всяка услуга поотделно. В изпълнение на изискванията на националното законодателство в областта на управление на отпадъците Община Крушари следва да извозва и предава за депониране твърдите битови отпадъци от дейността сметосъбиране на Регионално депо за ТБО в с. Стожер, където преди депонирането се сепарират.

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл. 21 от ЗМДТ.

В Закона за управление на отпадъците /ЗУО/, на общините са вменени допълнителни отговорности, с които се увеличават разходите по дейностите, включени в годишната плансметка, а именно:

- По Чл. 60.

(1) (Доп. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) За извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо предоставя обезпечение, покриващо бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото. За осигуряване на обезпечението е отговорен и всеки ползвател на депото, като ежесечно превежда на собственика на депото дължимите средства за осигуряване на обезпечението на база на количествата отпадъци, които е депонирал.

(2) Обезпечението по ал. 1 може да бъде под формата на:

1. месечни отчисления в банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото, или

2. месечни отчисления в банкова сметка със специално предназначение, блокирана за периода до приключване и приемане на мерките по закриване и след експлоатационни грижи на площадката на депото, с изключение на случаите, когато е разрешено тяхното ползване по реда на чл. 62, или 3. банкова гаранция в полза на съответната РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

(3) Когато собственик на депото е община или бюджетно предприятие, обезпечението по ал. 1 е под формата на месечни отчисления по ал. 2, т. 1 или 2.

(4) Отчисленията по ал. 2, т. 1 и 2 се определят в левове за един тон депониран отпадък.

(5) Размерът на отчисленията за един тон депониран отпадък се актуализира на всеки три години. (6) (Доп. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) Дължимите суми за не внесени отчисления по ал. 2, т. 1 или 2 се определят с акт за установяване на публично държавно вземане, издаден по реда на чл. 166 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от директора на РИОСВ, на чиято територия се намира депото. Актът се съставя въз основа на документи, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2.

Актът се съставя на ползвателя на депото, който не е превел на неговия собственик дължимите средства за осигуряване на обезпечението. Когато обезпечението не е внесено от собственика, но ползвателят е превел дължимите средства за осигуряване на обезпечението, актът се съставя на собственика на депото.

(7) Не внесените отчисления по ал. 2, т. 1 или 2 след влизане в сила на акта за установяване на публично държавно вземане по ал. 6 се събират принудително заедно с лихвите и разноските от НАП по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

(8) Събраните суми от НАП постъпват по сметката, посочена в отправеното искане за събирането им.

(9) Редът и начинът за определяне размера и предоставянето на обезпеченията, разходването на средствата от отчисленията и случаите, в които РИОСВ има право да иска усвояване на банковата гаранция, се определят с наредбата по чл. 43, ал. 2.

(10) С наредбата по чл. 43, ал. 2 се определя и минималният размер на обезпеченията за закриване и след експлоатационни грижи на депата за отпадъци.

Размерът на тези отчисления е в левове за тон депониран отпадък и е определен по реда на Наредба № 7 от 19.12.2013 за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци. За 2021 г. размерът е 1,15 лв./тон;

• Чл. 64.

(1) За обезвреждане на отпадъци на регионално или общинско депо за неопасни отпадъци и на депа за строителни отпадъци се правят отчисления в размер и по ред, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2.

(2) Отчисленията по ал. 1 имат за цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) Отчисленията се определят в левове за един тон депонирани отпадъци и се превеждат от собственика на депото ежемесечно по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото. За осигуряване на отчисленията е отговорен и всеки ползвател на депото, като ежемесечно превежда на собственика на депото дължимите средства на база на количествата отпадъци, които е депонирал.

(4) Натрупаните средства по ал. 1 се разходват за дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битови и строителни отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на изискванията на закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му. Средствата могат да бъдат разходвани за извършването на последващи разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за оползотворяване на битови отпадъци.

(5) Размерът на отчисленията за битови отпадъци се намалява, когато целите в съответния регион по чл. 49, ал. 9 са изпълнени от общините в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6, както следва: 1. с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 1; 2. (изм. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2; 3. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 3 - 6 съгласно сроковете в § 15, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби;

4. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) с 50 на сто за целите за намаляване на депонираните битови отпадъци съгласно сроковете в § 15, ал. 5 от преходните и заключителните разпоредби.

(6) Намаленията в размера на отчисленията по ал. 5 се прилагат независимо едно от друго.

(7) В случай че се установи предоставяне на невярна информация за намаление на размера на отчисленията по ал. 5, задължените лица заплащат отчисленията в двоен размер за съответния период, през който е използвана информацията.

(8) (Доп. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) Дължимите суми за невнесени отчисления по ал. 3 се определят с акт за установяване на публично държавно вземане, издаден по реда на чл. 166 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от директора на РИОСВ, на чиято територия се намира депото. Актът се съставя въз основа на документи, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2. Актът се съставя на ползвателя на депото, който не е превел на собственика на депото дължимите отчисления за всеки тон депониран отпадък. Когато отчисленията не са внесени от собственика на депото, но ползвателят на депото е превел дължимите отчисления за всеки тон депониран отпадък, актът се съставя на собственика на депото.

(9) Невнесените отчисления по ал. 3 след влизане в сила на акта за установяване на публично държавно вземане по ал. 8 се събират принудително заедно с лихвите и разноските от НАП по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

(10) Събраните суми от НАП постъпват по сметката, посочена в отправеното искане за събирането им. Размерът на отчисленията по Чл.64 от ЗУО е в левове за тон депониран отпадък и е определен с Наредба № 7 от 19.12.2013 за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци. За 2021г. размерът е 82,00 лв. /тон.

С последните изменения на Закона за местните данъци и такси, в сила от 17.02.2021 г., Чл. 67. регламентира:

(1) Размерът на таксата за битови отпадъци за всяко задължено лице се определя за календарна година при спазване на принципа за понасяне на разходите от причинителя или притежателя на отпадъците.

(2) Размерът на таксата за битови отпадъци за всяко задължено лице е сумата от размера на таксата за всяка услуга по чл. 62, която се определя, като разходите за сметка на таксата за битови отпадъци за текущата година от план-сметката, формирани по реда на чл. 66, ал. 13 за всяка услуга по чл. 62, се разпределят, като се приложи съответният начин за изчисление в зависимост от приетите от общинския съвет основи за услугите по чл. 62. (

3) Размерът на таксата за единица основа се определя в левове за всяка календарна година и се приема с решението на общинския съвет по чл. 66, ал. 3, т. 2 за одобряване на плансметката.

(4) Количеството битови отпадъци е водеща основа за определяне на размера на таксата за битови отпадъци.

(5) Общинският съвет може да приеме основа или основи, различни от посочената в ал. 4, при условие че съществуват обективни обстоятелства, възпрепятстващи прилагането и.

(6) Общинският съвет приема основите за изчисляване размера на таксата за всяка от услугите по чл. 62 с наредбата по чл. 9. (Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги). Решението за приемане или изменение на наредбата по чл. 9 съдържа и мотивите, придружени с анализ, за избор на определената основа, а в случаите по ал. 5 - и мотиви за не прилагане на основата по ал. 4, както и вида и източника на информация за изчисляване размера на таксата за битови отпадъци.

(7) Преди внасяне за разглеждане на заседание на общинския съвет проектът на наредба по чл. 9 се публикува за обществено обсъждане по реда на чл. 26 от Закона за нормативните актове. Заедно с проекта на наредба по чл. 9 на интернет страницата на съответната община се публикува и решението по ал. 6.

(8) Основите за определяне на размера на таксата за битови отпадъци, които общинският съвет може да приеме, са:

1. за услугата по събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране:

а) индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;

б) количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;

в) брой ползватели на услугата в имота;

2. за услугата по третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации:

а) индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;

б) количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;

в) брой ползватели на услугата в имота;

3. за услугата по поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината:

а) брой ползватели на услугата в имота;

б) разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот.

(9) Общинският съвет може да приеме различни основи за отделните населени места, за отделните зони в тях, за селищните образувания, за различните категории задължени лица и за отделните услуги по чл. 62, като бъдат посочени изрично мотивите за различните основи.

(10) При приемане на основа индивидуално определено количество битови отпадъци за имота чрез торби с определена вместимост и товароносимост същите се закупуват от задължените лица по ред, определен в наредбата по чл. 9. С наредбата по чл. 9 общинският съвет може да определи минимален брой торби, които да бъдат закупени от задължено лице за календарна година, съобразен с извършения анализ за минималното количество битов отпадък, генерирано от един ползвател на услугата в дадено населено място, селищно образувание или зона. Когато закупените за годината торби надхвърлят действително изразходваните през годината, останалите торби се използват през следващата година, като се приспадат от определения за нея минимален брой и се заплаща само разликата.

(11) При приемане на основа:

1. "брой ползватели на услугата в имота" или "разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот" общинският съвет при определяне на размера на таксата за битови отпадъци може да приема допълнително диференциране съобразно населените места в общината и отделните зони в тях, вида на имота, неговото предназначение и вида на извършваната в имота икономическа дейност;

2. "индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост" или "количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране" общинският съвет при определяне размера на таксата за битови отпадъци може да приема допълнително диференциране съобразно вида на битовия отпадък.

Новите нормативни разпоредби ще наложат нов подход при формирането и определянето на размера на таксата за битови отпадъци, отразени в общинската наредба за администрирането на цени на такси и услуги.

Очаква се този подход да повиши размера и събираемостта на приходите от такса „Битови отпадъци“ и да ангажира повече населението с проблемите по разделно събиране и управление на отпадъците.

Други източници на приходи за опазване на околната среда и управление на отпадъците Държавен бюджет Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на опазване на околната среда и управлението на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда“, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации. Необходимостта от засилване на контролната дейност от страна на администрацията както и провеждане на кампании сред населението за в бъдеще има вероятност да доведат до още по-голямо увеличаване на необходимите финансови средства.

За изпълнението на планове за действие предвидени в стратегическите документи на общината следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други.

4.5. Информирание на обществеността

Информирането на обществеността цели повишаване на екологичната култура на населението и по-конкретно за опазване на околната среда, намаляване на количеството на отпадъците и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред общината, така и за търсене на решението им и привличане на общественост в изпълнение на предприетите мерки.

Съгласно чл. 17 от Закона за опазване на околната среда, всеки има право на достъп до налична информация за състоянието на компонентите на околната среда, както и за дейностите или мерките, включително административни мерки, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху околната среда. Община Крушари има добре функционираща система за информиране на населението за състоянието на околната среда. Информационното обслужване се състои в събиране и предоставяне на данни за състоянието на околната среда, информиране обществеността за включването ѝ в предстоящи екологични мероприятия, за участие при разработване и обсъждане на проекти, за изпълнение на конкретни мероприятия и резултатите от тях и т.н.

Информирането на населението на община Крушари за състоянието на околната среда, за изпълнението на мерките от Общинската програма за опазване на околната среда, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост се осъществява чрез публикуването на информация на интернет страницата на Община Крушари. Извършва се уведомяване на населението за инвестиционни предложения и допускане изработването на проекти на ПУП.

Информацията се предоставя чрез публикуване в електронни регионални и местни медии и на електронната страница на Община Крушари, провеждат се информационни кампании за опазване на околната среда.

Уведомленията за инвестиционни предложения, които постъпват в Общината се обявяват публично на електронната страница на общината, поставя се обява на таблото в сградата на Общината. Много ефективни форми за изграждане на екологична култура и гражданска позиция в населението са редица проекти, свързани с опазване и възстановяване на околната среда, които община Крушари разработва и/или участва под някаква форма.

Стремежът е да бъдат обхванати и ангажирани всички възрастови групи, като особено внимание се обръща на младите хора. Една от задачите за изпълнението на тази цел е добрата информираност на гражданите относно състоянието на околната среда и дейностите, които се извършват от Общинската администрация за нейното подобряване. Предоставяйки на гражданите възможността да се информират за състоянието на околната среда, те могат активно да участват в екологичната работа на администрацията и въз основа на информацията, която получават да изразява своето мнение и предложения.

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT АНАЛИЗ.

SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ от средата, в която той функционира.

Силни страни

Силните страни са ресурси или други предимства, които притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни

Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности

Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи

Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на околната среда. Целта на този анализ е да се оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в региона на Община Крушари са най-ефективни, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

В технологията на стратегическото планиране SWOT анализът има ключово значение. Благодарение на него получените резултати от „анализа на средата“ могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели, които ще преследва Община Крушари през следващите години. За целите на анализа е използвана цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда.

СИЛНИ СТРАНИ (STRENGTHS)

- ☐ Екологично чист район, с красива природа.
- ☐ Биоразнообразие и наличие на защитени територии и зони в Натура 2000.
- ☐ Чист атмосферен въздух, липса на сериозни източници на замърсяване на околната среда, на наднормен шум и йонизиращи лъчения.
- ☐ Плодородна земя и благоприятни климатични условия за биологично земеделие и животновъдство.
- ☐ Изградено Регионално депо за неопасни отпадъци, със сепарираща и компостираща инсталация.
- ☐ Добре изградена система за организирано сметосъбиране във всички населени места на общината.
- ☐ Въведена система за разделно събиране и оползотворяване на рециклируеми отпадъци
- ☐ Газификация на промишлените предприятия, учрежденията и бита.
- ☐ Наличие на нормативна база и стратегически документи на местно ниво за разрешаване на проблемите по опазване на околната среда.

СЛАБИ СТРАНИ (WEAKNESSES)

- ☐ Лошо състояние на част от елементите на техническата инфраструктура - амортизирана водопроводна мрежа и липса на канализация и ПСОВ в селата.
- ☐ Основен източник на отопление в общината са твърдите горива.
- ☐ Увеличаване на автомобилния парк и пътния трафик, което оказва влияние върху чистотата на въздуха.
- ☐ Недостатъчно ефективна система за разделно събиране и оползотворяване на строителните отпадъци във всички населени места.
- ☐ Липса на цялостна система за разделно събиране и оползотворяване на биоразградимите отпадъци и домашно компостиране.
- ☐ Периодично възникване на нерегламентирани замърсявания.
- ☐ Липса на собствени финансови средства за съфинансиране на големи екологични проекти.
- ☐ Отрицателен баланс между приходите и разходите за дейностите за чистота, озеленяване и управление на отпадъците
- ☐ Ниска екологична култура на населението.
- ☐ Слабо развито био земеделие.

ВЪЗМОЖНОСТИ (OPPORTUNITIES)

- ☐ Потенциал за развитие на биологично земеделие, растениевъдство и животновъдство.
- ☐ Ресурси, традиции и потенциал за развитие на екологични производства в предприятия от хранително-вкусовата промишленост.
- ☐ Изграждане на канализация и ПСОВ в по-малките населени места. Реконструкция на водопроводната мрежа в населените места.
- ☐ Доизграждане на канализационната мрежа в града и модернизация на ПСОВ.
- ☐ Използване на нови технологии за възстановяването на екологичното равновесие и за третирането и оползотворяването на отпадъците.
- ☐ Съхранение на зелените системи и залесителни мероприятия.
- ☐ Намаляване използването на конвенционални източници на енергия, включително твърди горива, чрез замяната им с възобновяеми такива.
- ☐ Въвеждане на нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение.

- ☐ Повишаване на екологичната култура на населението за опазване на околната среда.
- ☐ Усъвършенстване на партньорството с НПО, бизнеса и други общини при подготовка и реализиране на екологични проекти.
- ☐ Използване на финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда.

ЗАПЛАХИ (THREATS)

- ☐ Замърсяване на околната среда от антропогенни и други фактори.
- ☐ Нарастването на енергийните нужди може да доведе до неекологосъобразни решения и увеличаване използването на твърди горива.
- ☐ Незаконна сеч и браконьерство в горите.
- ☐ Риск от горски пожари и природни бедствия.
- ☐ Нарастващи разходи за управление и депониране на отпадъците, чистота и озеленяване.
- ☐ Социална чувствителност към повишаване на такса „Битови отпадъци“.
- ☐ Недостатъчна държавна подкрепа към местната власт за изпълнение на законовите задължения в сферата на опазването на околната среда.
- ☐ Глобално изменение на климата, водещо до изместване на климатичните зони и пораждање на ресурсни проблеми.
- ☐ Загуба на биоразнообразие от неконтролирани антропогенни дейности.
- ☐ Непокриване на ветеринарно-санитарните изисквания за производство на животновъдна продукция.
- ☐ Глобални пандемии и влошаване на епизоотичната обстановка.

РАЗДЕЛ III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията описва крайното желано състояние на околната среда на община Крушари според представите на населението и на общинското ръководство.

ОБЩИНА КРУШАРИ - СЪХРАНЕНА ПРИРОДА, ЧИСТА ОКОЛНА СРЕДА, ЕКОЛОГИЧНА ИНФРАСТРУКТУРА И РАЦИОНАЛНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ ЗА КАЧЕСТВЕН И ЗДРАВΟΣЛОВЕН ЖИВОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Визията за околната среда описва перспективите за развитие на Общината в близките 10 години. Тя дава общата представа за характеристиките на околната среда в общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите направени от анализите за визия са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

РАЗДЕЛ IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Генерална стратегическа цел

„Устойчиво управление на околната среда в община Крушари за осигуряване на добри условия за живот и работа, чрез обновяване на инфраструктурата, благоустрояване на населените места и запазване на природните ресурси“.

2. Специфични цели

Стратегическата цел на Община Крушари в областта на околната среда е да се ангажира и съдейства за опазване и предотвратяване на замърсяването на околната среда по всичките ѝ компоненти и фактори на въздействие, за намаляване на риска за здравето на населението. За постигането на генералната стратегическа цел на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните специфични стратегически цели, оценени по приоритетност:

Специфична цел № 1:

Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси

Мярка 1.1:

- Обезпечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на общината.
- Подобряване на водоснабдяването и качеството на питейната вода в община Крушари.
- Изграждане на канализационна мрежа и осигуряване на необходимата инфраструктура за пречистване и отвеждане на отпадъчните води от населените места.
- Подобряване на мониторинга и контрола върху състоянието и качеството на повърхностните и подземни води.

Мярка 1.2:

- Превенция и управление на риска от наводнения и други природни бедствия Корекция на речни корита, прочистване и укрепване на канали, дерета и др.

Специфична цел №2:

Усъвършенстване на системата за управление на отпадъците Осигуряване на екологосъобразното управление на отпадъците, чрез предотвратяване и ограничаване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда.

Мярка 2.1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци

Мярка 2.2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.

Мярка 2.3: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на отпадъците

Мярка 2.4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците

Мярка 2.5: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците

Специфична цел № 3:

Опазване и управление на биологичното разнообразие и почвите

Мярка 3.1: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие, опазване и възстановяване на природните екосистеми, генетичното биоразнообразие и обезпечаване на биологичната сигурност, съгласно българското и международно екологично законодателство. Подобряване на контрола върху възможните негативни влияния върху биологичното разнообразие и обезпечаване постигането на устойчиво използване на биологичните ресурси в община Крушари.

Мярка 3.2: Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000 Включване на териториите с природозащитна стойност в цялостната схема за устройство на територията на община Крушари. Устройване и социализиране на защитените зони по Натура 2000 като част от рекреационния потенциал на общината.

Мярка 3.3: Опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите Опазване на почвите включва всички дейности, добри практики и процедури, свързани с опазването и подобряването на способността на почвата да изпълнява всичките си функции и да повишава продуктивните си възможности. Целта е постигане на ефективни промени в биологичната ѝ активност, физичния и химичния състав, структурата, които да намалят степента на деградацията, да повишат усвояемостта на хранителните вещества, количеството и качеството на растителната продукция. Това може да се постигне чрез прилагане на подходящо райониране на земеделските култури и сортове, използването на научно обосновани мероприятия за конкретните условия - сеитбообръщения, балансирано торене, почвени подобрители, мелиоративни мероприятия и др.

Специфична цел № 4:

Опазване качеството на атмосферния въздух и подобряване чистотата на населените места в община Крушари

Мярка 4.1: Реализиране на проекти и дейности за ограничаване вредното въздействие от употреба на твърди горива и внедряване на щадящи околната среда производства Поддържане на нивата на замърсителите на въздуха в населените места до нормативно определените нива в страната.

Мярка 4.2: Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за обществено ползване Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова пътна и улична мрежа. Увеличаване и поддържане на зелените площи в населените места.

Специфична цел № 5:

Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

Мярка 5.1: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Общинска администрация – Крушари

Мярка 5.2: Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда Създаване на работещ механизъм за обмен на информация сред заинтересованите институции и организации работещи в сферата на околната среда. Осигуряване на публичен достъп до информация, относно състоянието на околната среда и общинските дейности по управлението ѝ чрез интернет платформа.

Постигането на целите заложи в настоящата програма само по себе си е следваща стъпка към систематичното решаване на екологичните проблеми в Община Крушари.

РАЗДЕЛ V: ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА КРУШАРИ 2023 – 2032 Г.

Специфична цел № 1: Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 1.1: Обеспечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на общината	1.1.1. Рехабилитация на довеждащи водопроводи - до населените места в Общината -междуселищни	200	Община, ВиК	2023-2032	МРРБ, Инвестиционна програма на ВиК
	1.1.2. Възстановяване, ремонт и оборудване на водовземни съоръжения в селата	500	Община, ВиК, БДЧР/В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно позитивно влияние за ПУРН/	2023-2032	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК
	1.1.3. Доизграждане на канализация в с. Крушари	2000	Община, ВиК, БДЧР /В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно Позитивно влияние за ПУРН/	2023-2032	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК
	1.1.4. Въвеждане на алтернативни технологии за пречистване на битови отпадъчни води в малките населени места и изграждане на локални пречиствателни съоръжения в производствени предприятия и др.	2000	Община	2023-2032	МОСВ, ДБ, Общински бюджет и др.
	1.1.5. Осъществяване на постоянен и периодичен мониторинг относно качествата на питейните и отпадъчни води на територията на Община Крушари	-	ВиК и РЗИ	2023-2032	ВиК и РЗИ
	1.1.6. Извършване на дейности по обезопасяване или ремонт /оборудване на общински кледенци на територията на Община Крушари	10	Община	2023-2032	Общински бюджет
Мярка 1.2: Превенция и управление на риска от наводнения и други природни бедствия	1.2.1. Ежегодно прочистване на речни корита и дерета	150	Община	2023-2032	Община, БДЧР /В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно позитивно влияние за ПУРН/
	1.2.2. Актуализиране на Общински план за защита при бедствия, аварии	2	Община	2023-2032	Общински бюджет и др.

	и катастрофи				
	1.2.3. Изграждане на нови и оптимизирани и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии	500	Община	2023-2032	ТГС, ФМ ЕИП, НПВУ, ОПОС и други
	1.2.4. Повишаване на информираността на населението, обучения, информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата	2	Община	2023-2032	Общински бюджет
	1.2.5. Опазване на горите от горски пожари. Изграждане на противопожарна инфраструктура – наблюдателни кули, противопожарни пунктове, оборудване и обзавеждане.	350	Община, ДГС	2023-2032	ТГС, СПРЗСР, ДГС, Републикански бюджет, Общински бюджет

Специфична цел № 2: Усъвършенстване на системата за управлението на отпадъците

Мярка 2.1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци	2.1.1. Осъществяване на мониторинг след изпълнение на проекта за рекултивация на общинското депо	-	Община	2023-2032	Отчисления по ЗУО и такса за битови отпадъци
	2.1.2. Подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба и рециклиране	500	Община	2023-2032	ОПОС, ПУДООС, Държавен бюджет, Общински бюджет Отчисления по ЗУО
	2.1.3. Организиране на информационни кампании за ползите от разделно събиране на рециклируемите отпадъци	1	Община и медии	2023-2032	Общински бюджет, ООпОО и др.
	2.1.4. Разяснителна кампания сред населението, живеещо в селата за ползите от фамиленото компостиране	1	Община и медии	2023-2032	Общински бюджет, отчисления по ЗУО и др.
	2.1.5. Извършване на актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2024 г.	10	Община	2023-2032	Общински бюджет, ДБ и др.
Мярка 2.2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.	2.2.1. Организиране на кампании за безвъзмездно предаване на разделно събрани едрогабаритни отпадъци от домакинствата и проучване на възможностите за създаване на общински център за едрогабаритни отпадъци и подготовка за повторната им употреба	500	Община	2023-2032	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки, Общински бюджет и др.
	2.2.2. Развитие на системите за събиране на масово разпространени и опасни отпадъци, т.ч. /текстил, обувки, луминисцентни лампи, батерии, акумулатори и отработени масла, електрически и електронни уреди, излезли от употреба МПС и др./	100	Община	2023-2032	Организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки и МРО Общински бюджет
	2.2.3. Закупуване на компостери за домашно компостиране и реализиране на пилотни проекти по	100	Община	2023-2032	Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО или ОПОС

	населени места с увеличаване броя на обхванатите домакинства				
	2.2.4. Закупуване на контейнери за разделно събиране на растителни и биоотпадъци	20	Община	2023-2027	ОПОС, ПУДООС Отчисления по чл.64 от ЗУО Общински бюджет
	2.2.6. Подновяване на амортизираните съдове за смет /закупуване на нови/, обновяване и техническа поддръжка на транспортните средства за извозване на отпадъци	100	Община	2023-2032	Такса смет/Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО
	2.2.7. Проучване за възможностите за рециклиране на строителните отпадъци в териториално близки райони, както и за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи, рекултивация на нарушени терени и стари депа и други подобни терени	-	Община и РСУО	2023-2032	Общински бюджет
Мярка 2.3: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на отпадъците	2.3.1. Участие в регионалната система за управление на отпадъците – регион Добрич	-	РСУО	2023-2032	РСУО „Добрич”, МОСВ, Общини членуващи в РСУО
	2.3.2. Поставяне на видеонаблюдение и контрол на критичните точки за образуване на нерегламентирани сметища	10	Община	2023-2032	Общински бюджет, Държавен бюджет, МОСВ
	2.3.3. Подновяване на амортизираните съдове за смет /закупуване на нови/, обновяване и техническа поддръжка на транспортните средства за извозване на отпадъци	100	Община	2023-2032	Общински бюджет, такса смет, отчисления по ЗУО
Мярка 2.4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общината за управление на отпадъците	2.4.1. Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци	-	-	2023-2032	-
	2.4.2. Обучения на служители в ОА и други общински звена по теми за управление на отпадъците	1	Община, МОСВ, НСОРБ	2023-2032	Общински бюджет, Държавен бюджет и др. източници

	2.4.3. Изграждане на единна информационна система за управление на отпадъците, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните	3	Община	2023-2032	Общински бюджет и др. източници
	2.4.4. Изготвяне и публикуване на годишен отчет по изпълнение на дейностите заложи в Програмата за управление на отпадъците	-	Община	Постоянен веднъж годишно до 31 март	-
Мярка 2.5: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците	2.5.1. Публикуване на обяви за консултации, срещи, обществени обсъждания и други в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове и документи в областта на отпадъците	-	Община	2023-2032	-
	2.5.2. Провеждане на информационни и разяснителни кампании и издаване на информационни материали за разделно събиране и подобряване на управлението на битовите отпадъци като ресурси в съответствие с мерките, предвидени в общинската програма за управление на отпадъците за различни възрастови и социални групи	5	Община	2023-2032	Общински бюджет и др.
	2.5.3. Провеждане на местни кампании по почистване на обществени зелени площи, паркове, градинки, площи и др.	10	Община	2023-2032	Общински бюджет и др.
	2.5.4. Организиране на творчески конкурси за деца и ученици за намаляване и оползотворяване на отпадъците	3	Община, училища и детски градини	2023-2032	Общински бюджет и др.
	2.5.5. Участие в национални кампании на ПУДОС	30	Община, кметства, училища и детски градини	2023-2032	ПУДОС

Специфична цел № 3: Опазване и управление на биологичното разнообразие и почвите

Мярка.3.1: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие в община Крушари	3.1.1. Проучване на потребностите, разработка и реализация на проекти, насочени към запазване и подобряване на биологичното разнообразие в общината	100	Община РИОСВ, ДГС	2023-2032	МОСВ, ПУДООС и други
	3.1.2. Обособяване на екопътеки и маршрути с възможности за велосипеден, пешеходен туризъм и конна езда	200	Община, ДГС	2023– 2032	ТГС, Финансов механизъм на ЕИП, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.
	3.1.3. Подобряване на икономическата стойност на горите, включително инвестиции за оборудване и практики за дърводобив, щадящи почвата и ресурсите	300	Община, ДГС	2023– 2032	СПРЗСР, Общински бюджет и други
	3.1.4. Залесяване на изсечени, засегнати от горски пожари гори и нови неземеделски територии	500	Община, ДГС	2023– 2032	ОПОС, СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет
	3.1.5. Създаване на пунктове/предприятия за изкупуване и преработка на горски продукти– билки.	200	Инвеститори	2023– 2032	Частни инвестиции
Мярка 3.2: Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000 в община Крушари	3.2.1. Изпълнение на мерки и дейности за управление на защитени зони на територията на община Крушари	150	РИОСВ, ДГС, Община	2023– 2032	ОПОС, ПУДООС и други Финансиращи програми
	3.2.2. Подпомагане изпълнението на мерки по опазване и възстановяване на редки и застрашени растителни и животински видове, както и на ценни природни територии в общината	100	РИОСВ, ДГС, Община	2023– 2032	ОПОС, ПУДООС и други Финансиращи програми
	3.2.3. Изпълнение на предвидените лесоустройствени мероприятия по горскостопанските планове за горските територии	50	ДГС, Община	2023– 2032	ДБ, Общинския бюджет и други финансиращи програми
Мярка 3.3: Опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите	3.3.1. Мониторинг за качеството на почвите	-	Община, РИОСВ	2023– 2032	МОСВ, Общински бюджет
	3.3.2: Устойчиво управление на деградирали земеделски земи, чрез:	500	Община , Земеделски производители	2023– 2032	Общински бюджет, Частни инвестиции

	- Биологична рекултивация с тревни смески, характерни за района; - Прилагане на противоерозионни мерки и техники за обработка на почвата.				
	3.3.3: Създаване на защитни пояси и линейни залесявания покрай границите на земеделските имоти, край канали, пътища и др. за защита от ветрове	350	Община	2023– 2032	СПРЗСР, НПВУ, Общински бюджет

Специфична цел № 4: Опазване качеството на атмосферния въздух и подобряване чистотата на населените места

Мярка 4.1: Реализиране на проекти и дейности за ограничаване вредното въздействие от употреба на твърди горива и внедряване на щадящи околната среда производства	4.1.1. Саниране на административни сгради в община Крушари	-	Община и др. институции	2023-2032	НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет и други източници
	4.1.2. Основен ремонт и доизграждане на интелигентно улично осветление в населените места	500	Община	2023-2032	Финансов механизъм на ЕИП, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет
	4.1.3. Изграждане на ФВЦ	5000	Инвеститори	2023-2032	Частни инвестиции
	4.1.4. Внедряване на ВЕИ (ФтЕЦ до 5 kW и соларни инсталации) в административни, образователни сгради и обекти на културната и социалната инфраструктура	500	Община	2023-2032	Финансов механизъм на ЕИП и други
	4.1.5. Изграждане на соларни инсталации за топла вода в общинската социална и здравна инфраструктура	500	Община	2023-2032	СПРЗСР, Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ –Финансов механизъм на ЕИП
	4.1.11. Провеждане на ежегодни информационни кампании за ползите от въвеждането на енергоспестяващи мерки и за вредното въздействие на изгарянето на твърди горива	5	Община	2023-2032	Общински бюджет
Мярка 4.2: Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за обществено ползване	4.2.1. Облагородяване, озеленяване и благоустройство на междублокови пространства и обществени зелени площи между жилищните сгради	100	Община	2023-2032	СПРЗСР, ТГС, ПУДООС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.
	4.2.2. Организиране на ежегодни кампании за почистване на обществени зелени площи във всички населени места на общината	10	Община	2023-2032	Общински бюджет
	4.2.3. Контрол за спазване на нормативните изисквания в областта на опазване на околната среда, включително изсичане на дървета и изгаряне на битови отпадъци	-	Община	2023-2032	-
	4.2.4. Намаляване на емисиите на	100	Община	2023-2032	Общински бюджет

	прах от общински улици и пътища, чрез редовно почистване и поддържане				
	4.2.5. Закупуване на фиданки от дървесни видове за залесяване на улици и площи в регулационните граници на населените места	30	Община	2023-2032	Общински бюджет, Натрупани средства от глоби и санкции

Специфична цел № 5: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

Мярка 5.1: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Общинска администрация – Крушари	5.1.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда	5	Община	2023-2032	НСОРБ, ДБ, Общински бюджет
	5.1.2. Създаване на общинска информационна система за мониторинг и управление на околната среда и регистър на зелени площи	5	Община	2023-2032	Общински бюджет
	5.1.3. Поддържане на Системата за управлението на околната среда ISO 14 001	35	Община	2023-2032	Общински бюджет
Мярка 5.2: Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда	5.2.1. Консултации и обществени обсъждания в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове и документи в областта на опазването на околната среда	-	Община	2023-2032	-
	5.2.2. Издаване и разпространение на информационни материали, свързани с опазването на околната среда	10	Община, РИОСВ, НПО, Училища	2023-2032	ПУДООС, Общински бюджет
	5.2.3. Провеждане на анкетни проучвания за мнението на населението за опазването на околната среда	-	Община	2023-2032	-
	5.2.4. Организиране на конкурси на екологична тематика и „зелени“ училища за деца и ученици от общината	-	Община, Училища, Детски градини	2023-2032	-

РАЗДЕЛ VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Организацията за изпълнението на общинската Програма за опазване на околната среда на община Крушари може да се определи като процес на системно планиране, събиране и анализ на информация и данни, разработване на проекти, кандидатстване за финансиране, реализация на одобрените проекти и редица други контролни и съпътстващи дейности.

В този смисъл е целесъобразно Общината да разработи и прилага единна стройна организация за изпълнението на програмата, в която са ясно определени отговорниците за заложените проекти и дейности.

За установяване на степента на изпълнение на целите на Общинската програма за опазване на околната среда се предвижда система за наблюдение и оценка, която ще работи при условията на:

- Използване на показатели за наблюдение и оценка
 - Съответствие с принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност
- Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез показателите) за постигане целите на ОПООС и спазени ли са тези основни принципи. В случай, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране. За наблюдение и оценка на изпълнението на ОПООС, координиращ орган е РИОСВ. По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината. Периодично да се извършва актуализация на програмата, свързана с възникнали нови обстоятелства и документи. Да се представя ежегоден отчет за изпълнението пред Общинския съвет.

Източници на финансиране на екологични проекти

Основните източници за финансиране на екологични проекти са:

- Общинския бюджет;
- Държавния бюджет;
- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Националния доверителен екофонд;
- Публична инвестиционната програма на МС;
- Кохезионен фонд;
- Европейски фонд за регионално развитие;
- Финансови ресурси по линия на МОСВ;
- Оперативна програма „Околна среда“ 2021-2027 г.;
- Финансов механизъм на ЕИП;
- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027 г. (СПРЗСР);
- Програма за иновации и конкурентоспособност 2021-2027 г.;
 - Специализирани кредитни линии на банкови институции;
- Механизъм „съвместно изпълнени“ в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата;
- Споразуменията за двустранно сътрудничество;
- Международни организации, финансови институции и др.

РАЗДЕЛ VII. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2023-2032 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице, най-често еколога на общината.

Орган за контрол по изпълнение на Програмата е Общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта се изготвя Отчет за изпълнение на Програмата за предходната година, който се представя в срок до 31 март и се публикува на Интернет страницата на общината. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ – Варна.

Препоръчва се Годишният доклад да съдържа информация за:

- Същността на общинската политика за опазване на околната среда;
- Напредъка по изпълнението на целите, приоритетите и мерките;
- Възникналите проблеми и предприетите мерки за тяхното решаване;
- Осъществяваните мероприятия за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на политиката.

За осъществяване на мониторинга се използват следните документи: Въпросници; Анкети; Протоколи от провеждане на публични мероприятия; Мониторингови доклади. Контролът като основна функция на системата за управление има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения. Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика. Същностната характеристика дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания за законосъобразност в публични институции и органи на местната власт.

Община Крушари има разработена и функционираща вътрешна система за финансово управление и контрол, която на практика покрива изискванията за контрол върху законосъобразността на прилаганите инструменти при изпълнение на общински политики. В този смисъл съществуващите субекти на контрол, вътрешни за общината и техните правомощия се уреждат от действащата вътрешна система за финансово управление и контрол. Формите и методите на работа за тях се предопределят от нормативните изисквания.

Реализирането на ПООС на община Крушари е непрекъснат процес на изпълнение на дейностите, наблюдение, контрол и актуализация. Отчита се натрупания опит, трудностите и неуспехите, извършват се корекции на съществуващите вече насоки за развитие в посока към адаптиране на новите обстоятелства и промени във вътрешната и външна среда. Главните рискове за постигането на стратегическите цели са свързани с комплекс от фактори, които до голяма степен са трудно предвидими в бъдещето. Това означава, че реализацията на програмата трябва да бъде непрекъснат процес на наблюдение, контрол и актуализация, анализ и корекции при грешки, трудности и неуспехи за адаптиране на планираните дейности към новите обстоятелства и пазарни условия.

Основните компоненти на Програмата за опазване на околната среда (визия, цели, приоритети и мерките в плана), имат за цел да дадат преди всичко перспективи и насоки за развитие, но нямат задължителен характер. Тези компоненти не ограничават възможността да бъдат разработвани, предлагани и реализирани и други практически мерки, програми и дейности, стига да са финансово и организационно обезпечени.

РАЗДЕЛ VIII. НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.
- Национален план за управление на отпадъците в Република България 2021–2028 г.
- Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021–2027 г.
- Националната програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.
- Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.
- Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.
- Национална програма за развитие: България 2030
- Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
- Национална програма за приоритетно изграждане на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
- Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци
- Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци
- Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа
- Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда
- Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. с последни изм. (Директива (ЕС) 2018/851) относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда.
- Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО;
- Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване;
- Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки;
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства;
- Директива 75/439/ЕИО относно отработени масла;
- Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства;
- Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили;
- Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и поспециално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието;
- Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид;

- Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/;
- Директива 91/271/ЕИО за пречистването на градските отпадъчни води;
- Директива 99/31/ЕС за депониране на отпадъци;
- Директива 2004/35/ЕО от 21 април 2004 г. относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети.
- Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/35/ЕС относно участието на обществеността при изготвянето на някои планове и програми, касаещи околната среда 31985L0337 31997L0011 32003L0035.
- Директива 90/313/ЕЕС относно достъпа до информация за състоянието на околната среда, отменена с Директива 2003/4/ЕС относно достъпа на обществеността до информация 31990L0313 32003L0004.
- Директива 2001/42/ЕС за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда 32001L0042.
- Директива 2008/50/ЕО от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за почист въздух за Европа
- Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 Декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.
- Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големите горивни инсталации.
- Директива 94/63/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при съхранение и превоз на бензини между терминали и бензиностанции 31994L0063.
- Директиви 98/70/ЕС , изменена и допълнена с Директива 2003/17/ЕС относно нормите за съдържание на вредни вещества в бензините, газьола за промишлени и комунални цели и дизеловото гориво 31998L007032003L0017.
- Директиви 99/32/ЕС относно намаляване съдържанието на сяра в определени течни горива 31999L0032.
- Директива 2005/33/ЕС, изменяща Директива 99/32/ЕС.
- Директива 99/13/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при определени промишлени дейности 31999L0013.
- Директива 2004/42/ЕО от 21 април 2004 година относно намаляването на емисиите от летливи органични съединения, които се дължат на използването на органични разтворители в някои лакове и бои и в продукти за преобоядисване на превозните средства и за изменение на Директива 1999/13/ЕО.
- Директива 97/68/ЕС относно мерките за ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух с газо- и прахообразни замърсители от двигатели, инсталирани в извънпътни машини.
- Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите 32000L0060.
- Директива 2006/7/ЕС относно управление на качеството на водите за къпане, отменяща Директива 76/160/ЕЕС 32006L0007.
- Директива 76/160/ЕЕС относно качеството на водите за къпане:31976L0160.
- Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека 31998L0083.
- Директива 75/440/ЕЕС относно изискванията за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно битови водоснабдяване, изменена от Директиви 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС:31975L0440 31979L0869 31991L0692.

- Директива 91/271/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места, изменена с Директива 98/15/ЕЕС:31991L0271 31998L0015.
- Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници 31991L0676.
- Директива 80/68/ЕЕС за защита на подземните води от замърсяване с опасни вещества, изменена от Директива 91/692/ЕЕС:31980L0068 и 31991L0692 и Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им
- Директива 2006/11/ЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни директиви, отменяща Директива 76/464/ЕЕС 32006L0011.
- Директива 76/464/ЕЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни към нея, всички изменени от Директива 91/692/ЕЕС 31976L0464 31991L0692.
- Директива 92/43/ЕЕС относно съхранението на природните местообитания и на дивата флора и фауна 31992L0043.
- Директива 79/409 за съхранението на дивите птици 31979L0409
- Директива 1999/22/ЕС относно отглеждането на диви животни в зоологическите градини.
- Директива 96/82/ЕЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали 31996L0082.
- Директива 2003/105/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2003 изменяща Директива на Съвета 96/82/ЕС за контрол на големите аварии с опасни вещества 32003L0105.
- Рамкова Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите 32000L0014.
- Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда 32002L0049.
- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска), ратифицирана на 25.01.1991 г., в сила за Р България от 01.05. 1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995 г.
- Конвенция за биологичното разнообразие е ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за РБългария от 16.07.1996, обн. ДВ, бр.19/1999 г.
- Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбивы птици (Рамсарска), ратифицирана, в сила за РБългария от 24.01.1976 г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992 г.
- Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска, CITES), ратифицирана през 1990 г., в сила за Р България от 16.04.1991 г., обн. ДВ, бр. 6/1992 г.
- Конвенция за защита на световното културно и природно наследство, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976 г.
- Конвенция за защита на мигриращите видове (Бонска), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999 г.
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за водите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за чистотата на атмосферния въздух
- Закон за почвите
- Закон за защита от шума в околната среда
- Закон за подземните богатства
- Закон за опазване на земеделските земи
- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за лечебните растения
- Закон за защитените територии
- Закон за защита на растенията
- Закон за защита на животните

- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати
- Закон за устройство на територията
- Закон за местните данъци и такси
- Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане
- Наредба № 7 от 22 декември 2003 г. с посл. изм. ДВ. бр.21 от 1 Март 2013 г. за правила и нормативи за устройство на отделните територии и устройствени зони;
- Наредба № 7 от 3 май 1999 г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух;
- Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух;
- Наредба № 11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух, доп. и изм. ДВ бр. 25/2017 г., в сила от 24.03.2017 г.;
- Наредба № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води;
 - Наредба № 2 от 13 септември 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници;
 - Наредба № 3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди;
 - Наредба № 1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите;
 - Наредба № 6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти;
 - Наредба № 9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели;
 - Наредба № 2 от 8 юни 2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване;
 - Наредба № 12 от 18 юни 2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване;
 - Наредба за ползването на повърхностните води, обн. ДВ бр. 100 от 16 декември 2016 г.
- Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт;
- Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
- Наредба № 2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините;
- Наредба № 4 от 5.04.2013 г. за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;
 - Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци;
 - Наредба № 7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
 - Наредба № 7 от 19.12.2013 год. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;

- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.;
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г.;
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ. бр. 85 от 6 Ноември 2012г.;
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ. бр. 29 от 30 Март 1999 г.;
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ. бр. 63 от 12 Август 2016 г.;
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013 г.;
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр.100 от 19 Ноември 2013 г.;
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр. 2 от 8 Януари 2013 г.;
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012 г.;
- Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите;
- Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия, обн. ДВ бр. 15 от 16 февруари 2007 г.;
- Наредба № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите;
- Наредба № 2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, обн. ДВ бр. 14 от 29 февруари 2004 г.;
- Наредба № 5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки;
- Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии;
- Наредба № 54 от 13 декември 2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда, обн. ДВ бр.3 от 11 януари 2011 г.;
- Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението;
- Наредба за изграждане, експлоатация и развитие на национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Република България;
- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения;
- Наредба №9 от 14 март 1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ. бр.25 от 18 Март 2003 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г., в сила от 11.09.2007 г.;

- Указания на Министерството на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда ;
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен район 2021-2027 г.
- Наредба №1 за поддържане и опазване на обществения ред, чистотата и общинското имущество на територията на община Крушари;
- Наредба за управление и финансиране на дейностите по третиране на битови и строителни отпадъци на територията на община Крушари;
- Наредба № 10 за определянето и администрирането на местните данъци, такси и цени на услуги на територията на община Крушари;
- Наредба № 11 за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Крушари.

СПИСЪК НА ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БД Басейнова дирекция

ВиК Водоснабдяване и канализация

ВЕЕС Висш експертен екологичен съвет

ПСОВ Пречиствателни станции за отпадни води

ДБ Държавен бюджет

ДЛС/ДГС Държавно ловно/горско стопанство

ЕРЕВВ Европейския регистър на емисиите на вредни вещества

ЕРИПЗ Европейски регистър за изпускане и пренос на замърсители

ЕО Екологична оценка

ЕС Европейски съюз

ЗБР Закон за биологичното разнообразие

ЗВ Закон за водите

ЗЗВВХВПЗ Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества, препарати и продукти

ЗООС Закон за опазване на околната среда З

ЗТ Закон за защитени територии

ЗЛР Закон за лечебните растения

ЗУО Закон за управление на отпадъците

ЗЧАВ Закон за чистотата на атмосферния въздух

ИАОС Изпълнителна агенция по околна среда

ИЕО Индивидуални емисионни ограничения

ИУЕЕО Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

ИУМПС Излезли от употреба моторни превозни средства

КАВ Качество на атмосферния въздух

КР Комплексни разрешителни

ЛУП Лесоустройствен план

МОСВ Министерство на околната среда и водите

НДНТ Най-добри налични техники

НПОБР Национален план за опазване на биологичното разнообразие

НПО Неправителствени организации

НПУО Национален план за управление на отпадъците НСОБР Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие

НСОСПД Национална стратегия по околна среда и План за действие

ОВОС Оценка на въздействието върху околната среда

ОБ Общински бюджет

ПДК Пределно допустими концентрации

ПООС Програма за опазване на околната среда
ПУО Програма за управление на отпадъците
ПУДООС Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПРСР Програма за развитие на селските райони
РИОСВ Регионална инспекция за околна среда и води С
ИР Североизточен район
СКОС Стандарти за качество на околната среда
СПРЗСР Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
ТБО Твърди битови отпадъци/такса „битови отпадъци“
dka Декар
ха Хектар
t Тон

ПРИЛОЖЕНИЯ Приложение 1 - Раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Крушари 2023-2032 г.

